

KAITSE KODU!

24. mai 1930

NR. 21

Hind 20 senti

jalanõud

on moodsad ja vastupidavad.

T. H. V. Grünvaldt-Union

tallanahk

on veetihe ja tugev.

Müük igas paremas äris Eestis.

Vabrik: TALLINNAS,
Maakri tän. 19/21.

TELEFONID: Juhatus 308-97
Jalanõudeosak. 308-44
Nahaosakond 9-05.

Suitsetage

PABEROSSE

Laferme

20 f. - 35 s.
25 f. - 35 s.
20 f. - 25 s.
25 f. - 25 s.

**ÜKSIKI
NUMBER
20 SENTI**

**ILMUB
1 KORD
NÄDALAS**

6. AASTA KÄIK N: 21
KAITSE KODU!

ELÄSTRIKOV

TOIMETUS JA TALITUS: Tallinnas, Kaarli tän. 8, kaitseliidu staabis. Tel. 370. Toimetuse kõnetunnid igal äripäeval kella 10—12 e. l. Kaastöö arvatakse tasu alla ainult siis, kui sellele tasunõudmine peale kirjutatud. Tarvitamata ja tagasisaatmiseks markimata käsi-kirju alal ei hoita.

24. MAI 1930

Väljaandja: **KAITSELIIDU PEASTAAP.**
Vastutav toimetaja: kol.-ltm. **A. BALDER.**
Tegev toimetaja: **L. SÖERD.**

TELLIMISHIND: aastas 6 krooni, poolaastas 3 kr., veerandaastas 1 kroon 50 senti, kuus 50 senti. **KUULUTUSTE HINNAD:** 1 lehekülj teksti ees Kr. 50, tekstis ja tagumise kaane välisküljel Kr. 80, teksti järel Kr. 40 ja kaante siseküljel Kr. 60. — Vähemad kuulutused proportsionaalselt odavamad.

KAITSELIIDU FILM

Kas uus võimas propagandabinõu?

Filmi kui võrratut kasvatus- ja propagandavahendit hinnatakse välismaail kõrgelt ja seda kasutatakse väga mitmekesistel aladel. Loomulikult ei võinud seda vahendit jätta kasutamata ka riikide valitsused, sest ühelgi maal ei ole rahvus- ega isamaalsustunne liiga tugev, nii et seda ei oleks enam vaja õhutada.

Meil on paljude Saksa filmide demonstreerimise puhul kõneldud ja kirjutatud, et filmil on liig tugev Saksa propaganda tendents, ja on seda loetud filmi puuduseks. Kuid puuduseks filmile võib see olla meie või ka rea teiste rahvaste seisukohalt, sakslaste seisukohalt see on filmi tugev külg. Suurte riikide kõrval näeme filmi kui propagandabinõu kasutavat ka väikesi, peaaegjalikult uuesti tekkinud riike, milles rahvustunde ja ühtehoidmise õhutamise kõigi võimalike abinõudega on otse riikliku olemasolu küsimuseks.

Eestis on riik filmiküsimusist senini seisnud täiesti eemal, kui mitte arvestada mõnd puhtpraktilist tähtsusega õppefilmi, mis valmistatud kaitsevää tarvis.

Nüüd on kaitseliidu keskjuhatuse asunud täitma seda tühja kohta ja põhimõtteliselt otsustanud valmistada isamaalise tendentsiga filmi 1. detsembri mässukatse aineil.

Küsimus tohiks huvitada mitte üksi kaitseliitlasi, vaid kõiki isamaaliselt mõtlejaid koda-

nikke, sest suure ja hea filmi valmistamine oleks suur samm edasi rahva kasvatamisel isamaalises vaimus. Sel puhul ei oleks üleliigne selgitada küsimust igakülgelt, sest Eesti filmiasjandus on veel noor ja mõnelegi vahest tundub kaitseliidu algatus sel alal esialgu nagu harjumatu.

Filmi valmistamise kavatsuse puhul kergib kaks küsimust: kas niisuguse filmi valmistamine kaitseliidu poolt, võttes arvesse kaitseliidu ülesandeid, on vajaline ja põhjendatud, ja, teiseks, kui võrra tasub end see suur ettevõtte, mis nõuab võrdlemisi suuri kulusid.

Kahtlemata on kaitseliidu keskjuhatuse arvestanud õigesti, tehes põhimõttelise otsuse filmi valmistamiseks. Meil Eestis puuduvad filmipropaganda alal küll suuremad kogemused, sest senised kaitseliidu elust-olust tehtud filmid on ilma kandva süžeta ülevaated ja nende järele ei saa otsustada, kui palju nad võivad mõjuda kasvatavalt riiklikus mõttes. Kuid omajagu tähtsust on neilgi filmidel, kuna need tutvustavad, populariseerivad kaitseliitu kui riigikaitse organisatsiooni ka neis keskkondades, kes kaitseliidust muidu seisavad eemal.

Kuna meil endil puuduvad tähelepanekud meie filmide kasvatuslikust mõjust — kui mitte praegusel juhtumil arvestada seniseid eraettevõtjate poolt valmistatud, kuid siiski isa-

maalise ilmega filme — peame arvestama sellega, kuidas suhtuvad filmile valitsused ja riigikaitse organid teistes riikides, vanemais filmimaades.

Inglise, Ameerika ja Saksa filmides näeme sagedasti figureerivat sõjaväeosi ja sõjalaevu kogu meeskonnaga. Kuigi filmide valmistajaks on ärilised eraettevõtted, antakse nimetatud riikides väeosi ja sõjalaevu filmiühinguile tasuta kasutada. Alles kõige viimasel ajal, nähes, et filmiühingud hakkavad riigikaitse aparati filmide valmistamisel liiga sagedasti ekspluateerima ja oma suurtest kasudest ei anna midagi riigikaitse heaks, otsustati Ühisriikides võtta sõjalaevade ja väeosade filmis kasutamise eest filmiühingult maksu. Kuid Am. Ühisriikide sõja- ja mereministeeriumidel on suur kogu filmiülesvõtteid manöövrest, sõjastseenidest, laevastikest jne., mida filmiühinguile antakse tasuta tarvitamiseks filmide valmistamiseks.

Inglismaa, Saksamaa, Itaalia, Prantsusmaa ja teised riigid annavad aga praegugi oma riigikaitseaparati kasutamiseks erafilmiproduktentidele, sest nende abil sisendatakse rahvale enesetunnet, rahvuslikku uhkust, näidatakse riigikaitsete kangelasikkust ja teisi eeskujulisi nähteid.

Saksamaal sai avalikkusele päris juhuslikult teatavaks, et Saksa sõjaministeerium oli „Phoebus“-filmühingus suurimaks osanikuks, samuti on Saksa valitsus osanikuks ka „Emelka“-filmühingus, kelle valmistatud filme näeme sagedasti ka Eestis kinoekraanidel.

Niisugune osavõtt filmiühingust ei ole põhjustatud mitte ärilise kasusaamise sihiga, vaid riik mõjutab osanikuna filmiühingu produktiooni üldriiklikele huvidele vastavalt.

Meile lähemaist riikidest on Poolas ja Soomes, kus on juba tugev oma filmitööstus, valmistatud rida väärtuslikke filme, milles rahvusliku propaganda siht on kindlasti viidud läbi.

Lätis, kus senini valmistati vähe filme, andis meile eeskuju isamaalise filmi valmistamisega. Läti vabariigi 10. aastapäeva puhul otsustati valmistada film, mis annaks ülevaate Läti saamisloost. Nüüd on valmis see film, mis kannab nime „Lačplesis“ (Karumurdja, Läti rahvuskangelane, meie Kalevipojale sarnanev). Filmis mängivad peaosas Läti kaitseväe organisatsioonid.

Filmi valmistamiseks andis Läti siseministeerium esimese summa, 3000 latti, mis kulutati eeltöödeks. Hiljem andis valitsus filmi valmistamiseks veel 5000 latti. Film läks maksimaalselt 30.000 latti ehk 2.160.000 meie senti, millise summa suuremalt osalt panid kokku eraorganisatsioonid ja kodanikud.

Maailmas kõige suurem filmi-propaganda tegija on aga Nõukogude Venemaa, kus

ei lasta välja ühtki filmi, mis ei ole juhitud teistes maades valitsevate valitsemiskordade mahatõukumiseks ja kommunistliku korra ülistamiseks. Seetõttu teised riigid ei taha heameelel lubada demonstreerimisele Nõukogude propagandafilme. Ka meie filmitsensuuril on tulnud keelduda loa andmisest mõnelegi kommunistlikule agitatsioonifilmile.

Need üksikud näited on küllaldaseks tõenduseks, kuidas välismaal hinnatakse filmi propaganda-abinõuna. Vajadus niisugusest riiklikust propagandast on meilgi, seepärast ei saa olla kaht arvamist isamaalise tendentsiga filmi vajaduse küsimuses.

Kas tasub end niisugune film? Arvestades filmi eesmärki ei ole mõõduandev kasusarvamine, sest selgitus- ja kasvatustööd isamaalises vaimus peab kaitseliit tegema juba oma ülesande kohaselt ja selleks ka kulutama summasid. Kuna aga korraliku filmi valmistamisel peab arvestama ümmarguselt kahemiljonilise kuluga, ei tohiks siiski olla ka liiga suuri puudujääke.

Seniste kogemuste põhjal võib arvata, et film, mis läks maksma 2 miljonit senti, teeb enda tasa, kui teda peale Eesti on võimalik näidata ka Lätis või Soomes. Senini valmistatud eesti filmid, mis läksid maksma miljoni s. ümber, töid sisse ligi miljoni. Arvestades, et filmi aine 1. detsembri mässukatse kujul on huvitavam ja film on parem seniseist, on enam-vähem kindel, et film tooks tagasi tunduvalt rohkem raha kui senised filmid. Siiski peaks arvestama mõnesajatuhandelise puudujäägiga, mille kataks filmi demonstreerimine mõnes naaberriigis või — mis veel parem — mõne koopia müümine välismaale. Kuna kominterni katsed maailmarevolutsiooni süütamiseks huvitavad praegu kõiki rahvaid, on 1. detsembri mässukatse filmi sündmustikule õnnelikuks fooniks, mis filmile kindlustaks pääsu ka välisriikidesse, kui aine on õnnestunud toodud kinolinale.

Siin jõuamegi filmi valmistamiskäigus kõige esimese ja suurema raskuseni. Praegu Eestis olevate tehniliste abinõudega saaks valmistada korraliku filmi, hea lavastaja ja mõne üksiku näitleja võiksime vajaduse korral tuua väljaspooltki. Kuid meil peab olema filmi jaoks hea käsikiri, see, mis on puudunud kõigil senistel eesti filmidel ja mis on ühtlasi ka nende filmide suurimaks nõrkuseks. Kui puudub hea käsikiri, muutub film lavastaja käes improvisatsiooniks. Eriti tähtis on see niisuguse filmi juures, mis oma tervikus peab mõjuma isamaalist tunnet kasvatavalt.

Film on propaganda mõttes nagu kahe teraga mõök, mis võib lõigata mõlemale poole. Tarvitseb vaid mainida, et Nõukogude Venegelased olid huvitatud hiljuti valmistatud eesti filmist „Rummu Jüri“, lootes seda kasutada — kommunistliku propagandafilmina!

JOONI VIRU MALEVA RAKVERE I MALEVKONNA 5 A. TEGEVUSEST

I.

Esimene organiseerimis- ja tegevusaasta — 1925.

Löök, mille andsid vene enamlased oma palgatud jõudude abil 1. detsembril 1924. a. Eesti vabariigile, tuli ka Virumaale ja rakverlasile ootamatult. Äraandjate löögist toibuti juba samal 1. detsembri päeval Rakvereski. Tuli kiiresti hakata tegutsema. Sõjaajal moodustatud kaitseliit oli küll pabereil olemas, kuid faktiliselt surnud. Virumaa sõjaaegse kaitseliidu organiseerija maakonnapolitsei ülem hra Aren võttis ka nüüd pärast 1. detsembrit esialgse linna kaitse korralduse enda peale. Tuli vahiteenistusse inimesi kohalikest seltsidest: tuletõrje-, Kalevi spordi- ja käsitöölise seltsist, riigi- ja omavalitsuse ametnikke jne. Korraldati valveks ja vahiteenistuseks mehi.

Kui esimesed ärevad päevad juba olid möödas, kogus Virumaa rahvaväe ülem kolonel Nurk uue kaitseliidu moodustamiseks seltskondlike organisatsioonide esindajad, linna- ja omavalitsuse esindajad Viru maakondliku ruumidesse. Sel koosolekul moodustati ajutine Viru kaitseliidu organisatsioon.

Viru ringkonna ülemaks määrati Tallinnast kohalik rahvaväe ülem kolonel Nurk ja temale abiks reservkolonel-leitnant O. Luiga. Seati kokku ajutine kaitseliidu põhikiri. Tallinnas oli sel ajal juba tegutsemas Tallinna „Kalevi“ kaitseliidu organisatsioon.

Rakvere jaoskonna ülemaks saab reservkapten Jakob Vaska ja temale abiks reservkapten Evald Pa-

Rakvere 1 malevk. pealik R. Vaska. 1930. a.

jos. Rakvere jaoskonna asutamise koosolek peetakse ära linnavalitsuse ruumes detsembri keskpaigu, Organiseerimistööga jõutakse detsembris juba nii kaugele, et jõululaupäevaks (24. XII) võidakse välja jagada osa relvi — püsse.

Jüri Rummu ja teiste mõisateenijate kannatused kurja paruni käes olid meile mõistetavad kui osake meie esivanemate saatusest, kuid neidsamu stseene, mida vaadates meie, eestlased, peaksime muutuma veel suuremaiks isamaalasi kui varem, saab rakendada ka kommunistliku propaganda teenistusse.

Mõni aasta tagasi näidati ühes Tallinna kinos Nõukogude Vene filmi, milles möödasõitja mõisnik lõi teel minevale Leninile, kes tol ajal oli veel lihtne pagulane, piitsaga näkku. Filmis näidati, kuidas Lenin saadud hoobi järele sirutas rusika sõitjale järele ja kuulutas talle kadu, minnes siis edasi oma teed — maapakku. Kommunistliku propaganda mõttes see oli õnnestunud stseene ja meie inimesed imestasid, et eesti kino näitab niisugust stseeni. Kui kinoomaniku tähelepanu juhiti sellele stseenile, ta lõi kas paar meetrit filmilindist välja ja nüüd jäi järele pilt, kuidas Lenin sai hoobi ja kõmpis nagu peksasaanud koer edasi. Kangelasstseenist sai närune pilt, mida vaadates kommunist-

tide poolehoidjail hakkas häbi oma „prohveti“ pärast.

Siit näeme, kui ettevaatlikult tuleb käsitleda iga stseeni filmis ja kuivõrra peab võtma arvesse, millise vormi omab abstraktne mõte pildina.

Peab pidama silmas ka seda, et kinopublik on sõjapiltidest väsinud. Välismaail on tekkinud juba suur opositsioon veriste sõjapiltide vastu ja Eestis ei „tõmba“ need enam kuigi palju. Seepärast 1. detsembri sündmused võiksid filmile olla fooniks, millel hargneks mõne inimsaatus kurbmäng. Niisugune „ajaloo võltsimine“ tuleb filmile ainult kasuks, sest ainult 1. detsembri sündmuste pilt-dokumentide edasiandmine mõjuks liiga tendentsioosselt ega suudaks kiskuda kaasa pealtvaatajaid.

Lõpuks, need on kõik puhttehnilised küsimused, mis on lahendatavad ühel või teisel teel. Me loodame, et me saame kord ometi hea eesti filmi ja selle annab meile kaitseliidu juhatus.

Ed. Jürisson.

Viru maleva Rakvere I malevkond.

Jaauarikuu alguseks 1925. a. on esialgne Viru ringkonna kaitseliidu Rakvere jaoskonna organiseerimine jõudnud nii kaugele, et võib ilmuda esimene käskkirj nr. 1 8. jaan. 1925. a.

Selles käskkirjas on avaldatud Viru ringkonna k.-l. ülema päevakäsk nr. 1, 18. detsembrist 1924. a., millest võib näha, et sõjainistri poolt Viru ringkonna k.-l. ülemaks on määratud kolonel Nurk, kes ka samas käskkirjas teatab, et ta on asunud ametikohustele ja oma abiliseks määranud reserv-kolonel-leitnant Oskar Luiga.

Samas käskkirjas teatab reserv-kapten J. Vaska, et tema kuni kinnitamiseni on määratud ajutiseks Rakvere jaoskonna k.-l. ülemaks Viru ringkonna k.-l. ülema käskkirja põhjal 24. XII 1924. a. nr. 2. ja § 3 ja sama jaoskonna ülema abiks reserv-kapten Evald Pajos.

Esimese käskkirja põhjal kuuluvad Rakvere jaoskonna alla 10 rajooni: 3 Rakvere linna, Rakvere vald,

Porkuni, Küti, Roela, Rägavere, Sõmeru ja Haljala vald.

Sama käskkirja järele asutakse kiiresti rajooniülemate ja nende abide leidmisele ja valimisele. Tehakse korraldusi õppuste suhtes ja uute k.-l. liikmete vastuvõtmise alal; registreeritakse endisi k.-l. poolt väljaantud relvi ja nende juure kuuluvat laskemoona, kusjuures tuleb ilmsiks, et endine k.-l. hooletult relvadega on ümber käinud, neid lasknud rooste minna jne.

Rakvere jaoskonna staabi ruumideks võetakse ajutiselt linnavalitsuse ruumidest tuba nr. 8, ning vastuvõtmistundideks linna k.-l. jaoskonda kella 6—7 p. l.

Teises käskkirjas tehakse täpsemaid korraldusi Rakvere jaoskonna ülema poolt rajooniülematele vintpüsside väljaandmise suhtes.

28. jaan. 1925. a. peale korraldatakse Rakvere rajoonide reservohvitseridele k.-l. ja rajooniülematele 2 korda nädalas 2 tundi korraga õppust kohaliku rügemendi pataljoni ülema kapten Rummeli juhatusel. Õppus oli reservohvitseridele ja rajooniülematele sunduslik. Kapten Rummel õpetas ja tutvustas reservohvitseridele uue jalgväe tehnikaga ja võtetega. Tema hea ja sõbralik õpetus hakkas kohe vilja kandma. Rajoonides korraldatakse õppust 2 tundi nädalas ruumides ja igal pühapäeval kella 9—11 hommikul väljas. Õppuste üldkorraldajaks on kapt. Rummel, kes saabab välja instruktoreid rajoonidesse ja rühmadesse riviõppuseks kui ka relvaga ümberkäimiseks. Instruktooreist leiab sooja poolehoidu k.-l. peres veltveebel Tamm. Õppustel käivad kõik k.-l. ja nende juhid.

Rajooniülemad või nende abid käivad iga päev korraldusi saamas staabis kella 18—19.

20. veebruarist 1925. a. nimetatakse Viru ringkonna Rakvere k.-l. jaoskond Viru kaitsemaleva Rakvere malevkonnaks. Kaitseliidu põhikirja § 19 alusel jagatakse Rakvere malevkond 7. märtsil 1925. a. järgmis-

Rakvere I malevk. kalevlaste komp. pärast laskeharjutust. Tagajärgede kokkuvõtmine 1930. a.

Rakvere I malevkonna juhatus. Istuvad vasakult paremale V. Stahlberg (malevk. p. abi), R. Vaska (malevk. p.), N. Tenneberg. Seisavad: A. Riiberg ja M. Kutti.

teks operatiiv-allüksusteks: I kompanii — pealik res.-kapt. Tammann, abi reserv-leitn. Richard Vaska; II kompanii — Kalevi sportlased — pealik reserv-lipnik Viktor Stahlberg; III kompanii — pealik reserv-kapten Artur Mutli, abi reserv-leitn. Adolf Straus; IV kompanii — pealik reserv-kapten V. Lents; V kompanii — pealik hra Toots ja VI kompanii — pealik reserv-leitn. Richard Siil.

I kompanii pealiku käsutusse lähevad linna I rajoonis moodustatud Rahukogu rühm ja kodanike rühmad. II kompanii pealiku käsutusse lähevad linna I rajooni kooliõpilaste rühm ja linna II rajooni kalevlaste rühmad. III kompanii pealiku käsutusse kuuluvad linna III rajooni kaitseliitlased. IV kompanii pealiku käsutusse kuuluvad Rakvere valla rajooni rühmad ja Porkuni ja Haljala valdade rajoonides moodustatud rühmad. V kompanii pealiku käsutusse lähevad senised Kägavere ja Sõmeru valdade rajoonides moodustatud rühmad. VI kompanii pealiku käsutusse kuuluvad senised Küti ja Roela valdades moodustatud k.-l. rühmad.

Haljala valla rajooni senine ülem reserv-kapten Mets määratakse maa pataljoni ülemaks, kes oma ümbrust hakkab korraldama.

15. märtsiks 1925. a. korraldatakse Rakvere malevkonna, eriti linna, kompaniides kindlad rühmad, nendes jaod jne. Rühmi moodustatakse vanuse ja elukoha järgi. Korraldatakse oma ajuine kodukord, mille põhjal uusi k.-l. liikmeid vastu võetakse nende sooviavalduse põhjal kahe ustava isiku soovitusel k.-l.

7. märtsist 1925. a. peale hakatakse panema rohkem rõhku sideasjanduse tehnilisele küljele, milline korraldus jäetakse res.-kapten Lampe hooleks.

Sama kuupäeva käskkirja järele korraldatakse Rakvere malevkonnas ka sanitaarasjandus ja määratakse reserv-sõjaväearst dr. Joosep Tiivas malevkonna

vanemaks arstiks, kellele abiiks antakse k.-l. reserv-velsker Johannes Veske velskerina. Need korraldavad igasse kompaniisse k.-l. velskereina ja sanitaaridena, kel velskeri-õpilaste lühikesed kursused tuleb läbi teha.

Võetakse läbi õpetus kõigil aladel ja teatavad laskeharjutused, millest elavalt osa võetakse. Kaitseliidust võtab osa ka hulk tuletõrjujaid Rakveres, kes nende endi teenistusajal kaitseliidu kohustusist vabastatakse Viru ringkonna kaitseliidu ülema käskkirjaga 18. aprillist 1925. a.

Sama käskkirja põhjal 18. aprillist 1925. a. kinnitatakse Rakvere malevkonna pealikuks reserv-kapt. Jakob Vaska ja abiiks — reserv-kapt. Evald Pajos, arvates 1. jaan. 1925. a.

Sama käskkirja põhjal jagatakse Rakvere malev-

Rakvere I malevk. kalevlaste kompanii k/klp. jagu õppustel 1930. a.

*Reserv-kapt. J. Vaska,
end. Rakvere I malevk. pealik.*

Eriüksuste komando pealik V. Kuldvere.

*Kalevlaste kompanii pealik
r.-lp. V. Stahlberg.*

kond kaheks malevkonnaks: Rakvere I ja Rakvere II malevkond, kusjuures Rakvere I malevkonda kuuluvad Rakvere linn ja Kunda alev ja Rakvere II malevkonda Rakvere, Sõmeru, Rägavere, Küti ja Roela vald. Selles käskkirjas määratakse Rakvere II malevkonna pealikuks reserv-kapt. V. Lents 15. aprillist 1925. a. arvates. Sellest ajast peale juhib V. Lents Rakvere II malevkonda.

Antakse üle Rakvere II malevkonna pealikele need osad, mis kuulusid seni Rakvere I malevkonna pealiku käsutusse. Üleandmine lõpetatakse 1. maiks 1925. a.

1. mai 1925. a. võetakse Rakveres vastu kindlasti organiseeritud k.-l. kaitse all; tehakse jalutuskäik ühiselt sõjaväega muusika saatel läbi linna. 1. maist 1925. a. käib malevkonnas õppust andmas Viru maleva instruktor lipnik (leitn.) Karukäpp.

4. maist 1925. a. käskkirja põhjal moodustatakse Rakvere I malevkonna „kalevlasist“ rühmad ja kompanii „Rakvere kalevlaste kompanii“ nimetusega, õigusega kanda käesidemel ka oma erimärki. Operatiivselt aga kuuluvad „kalevlased“ Rakvere I malevkonda.

7. mai 1925. a. käskkirja järgi viiakse I komp. pealik reserv-kapten Tammann üle maleva staabi juure ja kohustatakse teda ratsaosi moodustama. Kompanii pealikuks saab r.-n.-leitn. Richard Vaska.

Kevadel ja suvel tehakse väliõppusi ja laskeharjutusi Rakvere „Vallimäel“ ja linna karjamaal.

Hakatakse tegema korraldusi 21. juuli 1925. a. ülemaaliseks kaitseliidu-päevaks. Pidustused jäävad ära, seega ka Rakvere I malevkonnas.

Esimene ilusam ja jõurikkam Rakvere I malevkonna esindusparaad oli 24. veebr. 1925. a. vabariigi aastapäeval. Sama päeva paraadi jalutuskäigul sureb siidamerabandusse vanaderühmast k.-l. Nikolai. Tema sängitab kalmuaeda kogu malevkond sõjaväeliste aualdustega.

Teine suurem paraad on 1. mail ja kolmas 31. au-

gustil 1925. a., mil avatakse vabadussõjas langenud Virumaa sõdureile mälestussammas.

Viru maleva Rakvere I malevkonna sisemises elus ja korraldusis majanduse alal oleks nimetada esimesel aastal üldkoosolek 18. jaan. 1925. a. Koosolekut juhatas k.-l. Toots, protokolleerib J. Kadaja. Juhatusel liikmeiks valitakse k.-l. Aleksander Pirker, Eduard Valdmann ja Johannes Kadaja. Revisjonikomisjoni valitakse k.-l. Püss, Lauk ja Toots. Malevkonna esindajateks Viru ringkonda k.-l. J. Sass, K. Pajos ja Ed. Kello.

Jaoskonna juhatusel koosolekul 19. jaan. 1925. a. jagatakse juhatusel ametid järgmiselt: J. Vaska — juhataja, E. Pajos — tema abi asetäitja, E. Valdmann — kassahoidja, J. Kadaja — kirjatöömehetaja ja A. Pirker — ametita juhatusel liige. Kaitseleitlane A. Karofeldt valitakse palgaliseks asjaajajaks Rakvere I malevkonna staapi. A. Karofeldt on oma ametis püsinud senini korrektselt ja sõbralikult võttes vastu töötundidel malevlasi.

Asutatakse toetajate ring, kellega ühiselt peetakse nõu lipu kavandi asjus.

Et 18. aprilli 1925. a. käskkirja põhjal Rakvere malevkond lahutatakse kaheks, siis tulevad loomulikult uute juhatusel liikmete valimised.

24. mail 1925. a. üldkoosolekul valitakse Rakvere I malevkonna juhatusel k.-l. M. Kutti, Johannes Kadaja ja Peet Sepp, revisjonikomisjoni — Tenneberg, Peeter Püss ja Aleksander Kesküla. Samal koosolekul valitakse pidukomisjoni — U. Tenneberg ja O. Stokeby.

Juhatusel koosolekul 5. juunil jagatakse ametid järgmiselt: J. Vaska — juhataja, P. Sepp — kassahoidja, M. Kutti varahoidja ja J. Kadaja — kirjatöömehetaja. Seatakse sisse staabi- ja asjaajamisruumid Rakvere linnavalitsuse ruumide keldrikorrale, kuhu ostetakse vastav mööbel jne.

Malevkonnal on kaheks sugused liikmed — tegevad ja toetajad. Malevkond saab juunikuus 1925. a. juuriidilise isiku õigused.

Rakvere I malevkonna kalevlaste kompanii õppusel 1929. a.
Pildil keskel malevk. pealik E. Pajos ja komp. p. V. Stahlberg.

Esimene pidu korraldatakse 8. veebr. 1925. a. Rahvamajas, teine suurem pidu 1. nov. Pidudest, mida korraldab Rakvere I malevkond, võetakse elavalt osa seltskonna poolt. Üldse on malevkonna ja kohaliku seltskonna kui ka kodanike vahekord k.-l. hea; püütakse tulla vastu kaitseliidule igas asjas. Kõik I Rakvere malevkonna poolt korraldatud peod on vabastatud Rakvere linna volikogu korraldusel linna heaks võetavast lõbustusmaksust.

Vormirietus ei edene küllalt kiires tempos. Esimesel aastal on vormirietes üksikud k.-l., peaaegselt need, kes seks linnavalitsuselt said abi. Suuremal osal kaitseliitlastest on vormimüts ja käeside väliseks tunnusemärgiks. Kogu kaitseliidu organiseerimise ajal halvas asja olukord, et kaitseliidu maksu puhul kaitseliidus teenivaile isikuile ei antud mingisugust kergendust.

Rahaliste annetustega on Rakvere I malevkonda toetanud omavalitsused, toetajad liikmed kui ka üksikud kodanikud.

Välise kõnepidajate poolt peeti esimesel organiseerimisaastal Rakvere I malevkonna k.-l. 2 loengut: sõjaministri kindral Sootsi poolt: „Meie vabadussõja strateegid“ ja meriväe-leitn. Laagus'e poolt: „Meie merivägi vabadussõjas“. Päeval, mil sõjaminister kindral Soots käis kõnet pidamas, võttis ta vastu ka Rakvere I malevkonna paraadi ja avaldas paraadiga rahul olles kiitust maleva ja malevkonna pealikuile ja kõigile kaitseliitlastele.

Et 1. detsembri sündmused ka vähemais provintsi-linnades ei saaks korduda, seatakse malevkonnas sisse valveteenistus linnas detsembrist aprillini, millest võtavad osa kõik kaitseliitlased vahtkondadena ja pealikul vahtkondade ülematena. Vahi- ja valveteenistust peetakse öösel.

Detsembrikuu keskel 1925. a. asutakse ratsa-suurtükiosa moodustamisele I malevkonna juure. Selle osa moodustajaks ja formeerijaks määratakse reserv-lipnik V. Kuldvere.

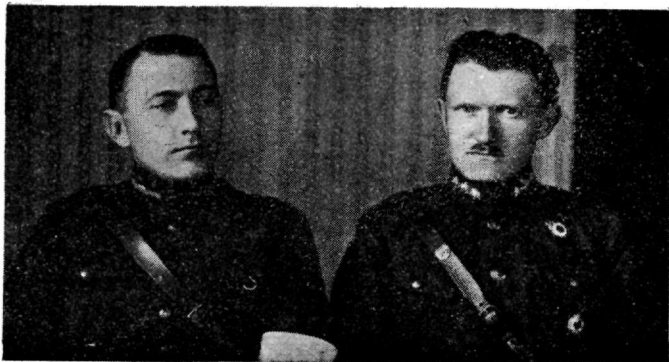
Kurba 1. detsembrist 1924. a. mälestab malevkond jõurikka rongkäiguga tõrvikute valgel 1. detsembril

1925. a., mil minnakse Rakvere kalmistule major Sterni hauale, kes langes 1. detsembri ohvrina ja sängitati kohalikule linna kalmistule. Tõrvikute lõõmaval valgusel peab kirjanik Jakob Liiv malevkonnale sütitava kõne langenud kangelaste mälestussamba jalal. Tehakse esimesed üldhäire proovid, mis võrdlemisi hästi õnnestuvad. Korraldatakse kindlam side malevkonna pealiku ja kompanii pealike poolt häire suhtes.

Maikuu 1925. a. hakatakse organiseerima ja moodustama Viru maleva juure ka naisorganisatsiooni, nõnda-nimetatud „naiskaitseliitu“. Alguse sellele organiseerimisele paneb Viru maleva pealik major Vaher. Tema korraldusel seavad kokku prl. Lemnits, pr. Ernits ja Villers teatavad põhijooned maleva naisorganisatsioonile. Et aga Viru maleva naisorganisatsioonina tegutsemine loob liiga laialdase tööpõllu ja suurem osa liikmeid on Rakvere I malevkonna piiridest, siis otsustatakse 7. nov. 1925. a. Viru maleva Rakvere naisorganisatsioon muuta Rakvere I malevkonna naisorga-

Kapt. Evald Pajos,
End. Rakvere I malevk. pealik.

Rakvere I malevkonna pealik R. Vaska ja tema abi V. Stahlberg.

nisatsiooniks, kusjuures peaaegu terves koosseisus maleva naisorganisatsioonist üle tullakse.

Rakvere I malevkonna naisorganisatsiooni esimeks esinaiseks valitakse pr. Pedriks, kirjatoimetajaks pr. E. Vaska ja laekahoidjaks pr. A. Pajos.

Üldkoosolekul 5. dets. 1925. a. moodustatakse Rakvere I malevkonna naisorganisatsioonist sanitaarosakond pr. pr. Kuldsepa ja Pedriksiga eesotsas; moodustatakse majandusosakond pr. Kutti, pr. Huubeli ja prl. Tennebergiga eesotsas; luuakse ka propagandaosakond pr. pr. Väheri ja Buschiga eesotsas.

Osakonnad asuvad tegevusse. Sanitaarosakond paneb toime malevkonna pealiku ja malevkonna vanema arsti ülesvõttel esimesed sanitaarkursused, millest elavalt osa võetakse. Loenguid peavad dr. J. Tiivas ja A. Kuldsepp. 60 kursuslasest lõpetab eksamitega sanitaarkursused 28. Majandusosakonnas moodustatakse omakorda: pidutoimkond, varustusosakond ja toitluspunkt.

Malevkonna naisorganisatsioon, majandusosakond ja juhatus ühes malevkonna juhatusega lõpetavad 1925. aasta perekonna-õhtuga ja uue aasta vastuvõtmisega 31. detsembril ülevas meeleolus. Seega lõpeb raskeim ja tegevusrikkaim esimene Rakvere I malevkonna organiseerimis- ja tegevusaasta.

II.

Organiseerimine jätkub. Vanemad pealikud lahkuvad elukoha muutmise tõttu. 1926—1929.

1926. a. alul määratakse malevkonna kroonika kirjutajaks reservlipnik Arnold Liiv.

20. veebr. 1926. a. käskkirjaga viiakse kalevlaste kompanii reaalgümnaasiumi õppurite rühm üle 3. kompaniisse, mille juure jääb ka vanade-rühm iseseisva rühmana.

1. märtsist 1926. a. peale korraldatakse 2-nädalased kursused jaopealikuile ja nende abidele kui ka rühmavanemaile, kusjuures pealt kuuluvad rühma- ja kompaniipealikud. Käskkirjaga 18. okt. 1926. a. luuakse praegune üksuste olukord.

Elukoha muutmise tõttu (Tallinna) lahkuvad res.-lipn. H. Silber. Tema asemele määratakse 1. sept. 1926. a. res.-lipn. A. Liiv ja temale abiks A. Vöölmann.

Vanade-rühm õppurkomp. juurest viiakse 1. komp. juure. Nii jääb õppurkompanii sellest ajast peale ainult omaette kompaniiks, koostuvaks koolide õppureist.

6. nov. 1926. a. lahkuvad elukoha muutmise tõttu (Tallinna) kapt. J. Vaska, kes oli malevkonna algusest peale parimaid organiseerijaid, töötades ühiselt oma abi res.-kapt. E. Pajosega ja kõigi teiste pealikute ja naisorganisatsiooniga heas vahekorras, mistõttu saavutati elujõuline Rakvere I malevkond.

Maleva pealiku käskkirja järele 3. nov. 1926. a. määratakse Rakvere I malevkonna pealikuks reservkapt. Evald Pajos, abiks r.-n.-ltn. R. Vaska. Pealikute kogu ja malevkonna kaitseliitlaste pere teeb res.-kapt. J. Vaskale ilusa ja südamliku lahkumisõhtu kohalikus Rahvamajas, annetades lahkujale mälestuskingituse.

15. dets. 1926. a. käskkirja nr. 14 seatakse sisse relvurpealiku amet, kelle ülesandeks on kontrollida k.-l. relvi. Relvur-pealikuks määratakse res.-kolonel Nurk.

1927. a. alul moodustatakse malevkonda raskekuulipildujate rühm, mille pealikuks määratakse res.-ltn. H. Nurkse.

Sama aasta alul asutatakse maleva juure orkester, mille juhiks määratakse V. Kreek, 1. veebr. 1927. a. arvates, ja tema abideks E. Straus ja P. Steinfeldt, ning orkestri juhi k.-t. K. Tepomees. V. Kreek'i juhatusel tegutseb orkester kuni 1. sept. 1928. a. 1. nov. samal aastal hakkab orkestrit hea eduga juhatama A. Veske. Praegu on talvekuudel orkestris 16 meest ja suvel 22 kuni 24 mängijat. 1. maist — 1. okt. mängib orkester õhtuti Rakvere rahvaaias.

Malevkonna aastapäeval 1927. a. tuleb esikohale grupis laskmises Kalevi kompanii 300 silmaga ja teisele kohale 4. komp. 264 silmaga.

Individaal-laskmises tuleb esimeseks A. Karofeldt 98 punktiga ja teiseks V. Stahlberg 87 punktiga; revolvreist laskmises — V. Stahlberg 43 punktiga ja Reisberg 32 punktiga.

24. sept. 1927. a. korraldatakse õppused-manöövrid Karitsa küngaste ja Rakvere linna serva vahelisel maa-

1. mai rongkäik tuleb kaitseväge asupaigast tagasi.

alal, mis hästi õnnestuvad. Osavõtmine õppusest on elav. Samal sügisel likvideeritakse ratsa-suurtüki-rühm, sest tema õppused laenatud relvadel ja hobustel on tülikad.

Ratsa-suurtüki-rühma pealik r.-lipn. V. Kuldvere määratakse kuulipildujate rühma pealikuks, kuna rühma meeskond jääb kuulipildujate rühma.

1928. a. alul määratakse malevkonnale spordipealik H. Jürgens 15. jaanuarist arvates.

Sama aasta alul, jaanuaris, nimetatakse kuulipildujate rühm kuulipildujate komandoks ja komando pealikuks saab res.-lipn. V. Kuldvere.

Vabariigi 10. sünnipäevast võetakse elavalt osa Rakvere I malevkonna poolt. Tehakse rongkäik langenute haudadele ja läbi linna, pannakse haudadele pärgi jne.

Malevkonna 1928. a. aastapäeval tuleb grupis laskmises esikohale jällegi Kalevi komp. 440 silmaga ja teisele kohale I komp. 379 silmaga. Üksiklaskmisel tuleb V. Stahlberg 84 punktiga esimesele kohale ja teisele — H. Reimann 82 punktiga, kolmandaks tuleb H. Jürgens 76 punktiga. Revolvreist laskmises tuleb I kohale V. Kuldvere 50 p.; II kohale A. Remmel 48 p. Parimaiks laskureiks tulid: I komp. L. Pender 85 p.; II. V. Stahlberg Kalevi komp. 83 p. ja F. Vitsut 77 p. III kompaniist.

Elukoha muutmise tõttu lahkub 4. komp. pealik r.-n.-l. P. Topmann ja tema asemele määratakse Martin Aam 12. aug. 1928. a. arvates.

1929. a. alul määratakse õppurkompanii pealik r.-lipn. A. Liiv malevkonna staapi propaganda-pealikuks. Uueks õppurkompanii pealikuks saab k.-l. R. Leemets.

14.—17. veebr. 1929. a. aitab Rakvere I malevkond korraldada Viru maleva staabil üleriiklikud suusavõistlused. Võistlused lähevad kõigiti hästi korda ja jätavad hea mulje osavõtjaisse, kes on tulnud üle riigi sportlaste-perest ja isegi Soomest.

Korraldatakse ühes kaitseväega esimene võimas jüriöö mälestamine Vallimäel 4. mail 1929. a.

Elavalt ja suurejooneliselt (üle 70%) võetakse osa Viru ja Järva malevate manöövril 19. ja 20. okt. 1929. a. Neeruti mägede lähedal.

1. sept. 1929. a. lahkub teine tähtsam Rakvere I malevkonna organiseerija res.-kapt. Evald Pajos elu-

koha muutmise tõttu (Tallinna) ja malevkonna pealikuks määratakse r.-n.-l. R. Vaska, abiks r.-lipn. V. Stahlberg. Pealikute kogu annab lahkumis-koosviibimisel kauaaegsele pealiku abile ja pärastisele pealiku E. Pajosele mälestuskingituse.

Seatakse ja korraldatakse malevkonnas valve- ja korra-rühmad õnnestuste ja tulikahjude puhul.

Elukoha muutmise tõttu lahkub I komp. pealik r.-lp. Herbert Must ja tema asemele saab ajutiseks komp. pealikuks U. Sammelselg.

Elukoha muutmise tõttu lahkub ka sidepealik res.-kapt. V. Liiv ja tema asemele määratakse õppurkompanii pealiku k.-t. R. Leemets 1. sept. 1929. a.

Sama käskkirjaga määratakse õppurkompanii pealiku k.-t. Arnold Vöölmann, kes oli vahepeal kaitseväe-teenistuses.

Tuleb märkida, et noored k.-l., kes enne kaitseväe-teenistust olid k.-l., tulevad jälle tagasi nii pea kui tegev teenistus kaitseväes on lõpnud.

25. sept. 1929. a. määratakse I komp. pealikuks res.-kapt. Elmar Tambek.

1929. a. on malevkonna juhatuses peale pealiku k.-l. M. Kutti, N. Tenneberg ja A. Riiberg ning revisjonikomisjonis P. Sepp, H. Erdmann ja V. Valter.

1930. a. alul määratakse sanitaar-pealikuks dr. Kuldsepp, kuna dr. J. Tiivas oma soovil jääb malevkonna arstiks.

Malevkonna 4. komp. Kundas muudetakse 1. märtsist 1930 iseseisvaks üksuseks — Kunda kompaniiks. Õppurkompaniile määratakse oma spordipealik B. Kuusk.

Mitmesugustest eriülesannetega rühmadest moodustatakse 1. aprillist 1930. a. eriüksuste komando, kelle pealikuks määratakse r.-lp. V. Kuldvere.

Tehakse hoolega tööd õppuste ja laskeharjutuste alal.

Viie aasta jooksul on malevkond võitnud väärilise koha Rakvere kodanike silmis. Ta on sirgunud tugevaimaks üksuseks kohalike organisatsioonide rohkearvulises peres. Temas nähakse tugevat kaitset rahulikule kodanikule, kes on ehitustööl enda ja oma kodumaa heaks käekäiguks.

Läbisaamine kaitseväega ja teiste kohalike seltsidega on hea. On isegi ühiseid ettevõtteid, nagu näit. orkester on ühine Rahvamaja seltsiga jne.

Kõike kokku võttes peab ütleva, et meie peame ise ennast aitama raskuste puhul; meil tuleb endil oma kodu kaitsta kultuuritööd tehes Viru Kalevina mõök võöl. Meie päevil ei saa väikesed rahvad teisiti enda olemasolu hoida püsti...

Tehkem tööd oma kultuuri loomisel igäüks oma kohas ja oma alal — kuid hoidkem ja kaitskem suurtes võitluses lunastatud vabadust. Kõigepealt hoidkem ja kaitskem endid ise, siis hoiavad ja kaitsevad meid ka meie sõbrad rahvaste peres.

Arnold Liiv,
propaganda-pealik.

Isegi kirglikema suitsetaja hambad on terved, tugevad ja valged, kui ta tarvitab antiseptilist

Stomatol

Hambapastat

Suuveft

Naiskodukaitse Rakvere jaoskonna juhatus ja osakondade juhatajad abitega. I rida. pr. Kutti, pr. Stahlberg, pr. Sepp, pr. Sass. II rida: pr. Vaska (prop.), prl. Nihver (san. abi), pr. Kukke (san.), pr. Naarits, pr. Pällo (majand.), pr. Rimmel (majand. abi).

RAKVERE NAISED KODUKAITSETÖÖS + JOONI 5 A. TEGEVUSEST

Juba Kalevipoja päevilt peale on Viru naine olnud ustavaks abiliseks mehele ning püüdnud väärilise seista mehe kõrval. Detsembri algpäevil 1924. a., kui Rakveres kodumaa parimad pojad korraldasid energiliselt kaitseliidu ridu, hakkasid ka naised neid aitama, olles tiivustatud soovist aidata kaitsta oma kodu. Kaitseliidu organiseerimise esimesil kuul kandis ka Rakveres naiste tegevus enam-vähem juhuslikku ilmet: oldi abiks pidude toimepanekuil, einelaudade korraldamisel jne.

Rakvere kaitseliidu ümber kogunenud naiste tegevus andis end mõjuvamalt tunda 1925. a. 24. veebr. pidustuste puhul ja hiljem 30. aug. samal aastal vabadussõjas langenud sõdurite mälestussamba avamise peol kui ka maleva lipu jaoks raha korjamisel. 10. juunist 1925. a. tegutsevad Rakvere naised „Viru maleva Rakvere naisorganisatsioon“ nime all. 7. nov. 1925. a. üldkoosolekul otsustati „Viru maleva Rakvere naisorganisatsioon“ liita I Rakvere malevknaga, ja tegevust jätkati siit peale iseseisvalt oma juhatusega. 4. dets. 1925. a. valib „Rakvere I malevknaga naisorganisatsioon“ endale juhatuse, kuhu kuuluvad pr. pr. Pedriks, Vaska ja Pajos.

Rakvere I malevknaga naisorganisatsiooni nime all tegutsetakse kuni 13. sept. 1927. a.

13. veebr. 1926. a. valitakse organisatsiooni juhatuse pr. E. Vaska, pr. Pajos, prl. A. Ten-

neberg. Tahetakse asutada oma laulukoor, kuid ei leita koorijuhti. Tehakse pidusid, loteriisid jne., et koguda raha malevknaga kassasse, kus organiseerimise ajal seda eriti hädasti vajati. Võetakse osa sügisesist manöövreist 3. okt. 1926. a. K.-l. toidustamist juhatab siin pr. A. Kutti. Moodustatakse pidu-, majandus-, sanitaar- jne. komisjonid.

1927. a. pannakse toime pidusid, et muretseda maleva kodule söögiriistu.

14. veebr. 1927. a. valitakse juhatuse pr. V. Pedriks, pr. Sass, prl. A. Tenneberg. Korraldatakse käsitööõhtuid järjekindlalt, mil valmistatakse ühiselt töid näitemüükide ja loteriide tarvis.

13. juunil 1927. a. ollakse abiks suvilaagrit korraldamas Kundas.

13. sept. 1927. a. peale tegutsetakse „Rakvere malevknaga naisosakonnana“, kusjuures valitakse juhatuse pr. V. Pedriks, pr. A. Sass, prl. A. Tenneberg, pr. A. Kutti ja pr. L. Sepp. Prl. Tennebergi lahkumisel valitakse tema asemele pr. H. Stahlberg.

Rakvere osakonda esindavad 21. dets. 1927. a. naiskodukaitse kongressil pr. pr. L. Sepp ja V. Pedriks. Sel kongressil otsustatakse, et iga osakond tegutseb iseseisvalt.

10. jaan. 1928. a. hakkab osakond tegutsema „Naiskodukaitse Rakvere jaoskonna“ nime all täiesti iseseisvalt. Määratakse ära kassa

summad jne. Korraldatakse novembris 1928. a. käsitöö-kursused, millest elavalt osa võetakse. Sama aasta 30. nov. peakoosolekul valitakse pr. L. Sepp esinaiseks, pr. A. Sass sekretäriks ja pr. J. Pedriks, pr. A. Kutti, pr. H. Stahlberg juhataste liikmeiks.

Juunikuus 1929. a. võetakse osa k.-l. päevast Tallinnas ja toidustatakse mehi. Jooksva töö juures peetakse suuremad keedukursused nii omadele kui ka võõrastele sügisel 1929. a. Kursusist võetakse elavalt osa.

Märtsikuust 1930. a. peale käivad sanitaarkursused Viru maleva kava järgi. Lektoreiks on dr. Kuldsepp, dr. Ney ja dr. Krooni.

Naiskodukaitse Rakvere jaoskonna peatee-

ne on Rakvere I malevkonna majandusliku külje eest hoolitsemine. Igal aastal korraldab jaoskond kaks näitemüüki: jõululaada ja aiapeo juunis. Selleks paneb ta toime järjekindlalt töö-õhtuid maleva staabi ruumes igal teisipäeval ja neljapäeval. Tööõhtuid juhivad energiliselt majandusosakonna juhataja pr. A. Kutti. Peale käsitööde on neil õhtuil valmistatud ka malevkonna k.-l. seljakotte. Jaoskonna viimaste aastate sissetulekud on 3—4 tuhande krooni suurus. Käesoleval ajal jätkab naiskodukaitse Rakvere jaoskond oma tegevust vilunud energilise esinaise L. Sepa juhtimisel.

12. mail 1930.

L—v.

Kalevlased Rakvere I malevkonnas

Kalevlaste kompanii (II) sai alguse 1. detsembri sünnipäeval 1924. a. Õieti ei tuntud k.-l. üksusi tol ajal praegusel kujul (kompaniid, rühmad), vaid koondusid kokku väikesed grupid kodanikke ühise mõttega — aidata isamaad raskest silmapilgul.

Nii ka kohaliku spordiseltsi „Kalevi“ vanu ja noori liikmeid, kes kohe 1. detsembril ja järgnevatel päevadel olid väljas kodanike julgeoleku kaitseks. Sellest tekkis ka organiseerimise mõtte vanemate liikmete seas, mis kandus hooga edasi ja leidis elavat poolehoidu. Ei olnud aga alul selgeid jooni alluvuse suhtes, samuti tarvilisi juhte endi seas ja relvi, kuid ajutiselt kalevlasi juhtiv toimekond hr. Sirotkiniga eesotsas võis

lugeda oma ridades alul 30 ja veidi hiljem ligi 50 meest — tegelikult ühele rühmale vastav koosseis. Esialgu tegevus piirdus öövalvetega, mille keskkohaks oli linna politsei.

Hiljem pöördusid nim. rühma asutajad k.-l. ülema poole palvega kinnitada rühm „Kalevlaste rühma“ nime all, mis ka leidis kinnitamist. 1925. a. alul, kui olukord hakkas rahunema, algas rühm õppusi ja harjutusi, esialgu oma seltsi liikmete-ohvitseride lahkkel kaasabil, pärast juba oma jõul, kui leidis endi seas juhte ja need asjaga tutvusid.

Märtsikuus samal aastal liideti rühmaga kohaliku poeglaste gümnaasiumi õppureist koostuv rühm ja üksus nimetati „Kalevlaste kom-

Kalevlaste kompanii pealikud: kompanii p. abi H. Jürgens, rühma p. P. Nebel, kompanii p. V. Stahlberg, rühma p. V. Mathiesen.

paniiks". Pealikuks nimetati senine „Kalevlaste rühma“ pealik V. Stahlberg ja rühmapeal. F. Stein ja P. Erna. Mõne aja pärast, kui õppurite koosseis oli tunduvalt suurenenud, moodustati neist eriline kompanii. Kalevlased aga jäid edasi rühkima oma rada.

Sügisel 1925. a., kui naisüksuste loomine kerkis esile, võttis üks grupp naisliikmeid vastu otsuse — kutsuda ellu kalevl. kompanii juure naiskaitsel. üksus. Et see aga väikese linna

kohta oleks toonud kaasa killunemise ja seepärast teiseltki poolt kutsus välja vastuseismise, jäeti see mõte mõistlikult kõrvale.

Järgnevail aastail, mil kompanii oli leidnud endale kodu s.-s. „Kalevi“ lahke katuse all, on Kalevi „vanade“ kõrval seisnud ka palju noori ja lahkudes viinud kaasa vist mitte halbu muljeid. Need „vanad“ ehk seisavad veel, valmis isamaa teenistuseks!

V. Stahlberg,
kalevlaste komp. pealik.

Jooni poiste tööst Rakveres

Rakvere skautlust saab viis aastat.

Vaevalt leidub meil praegu suuremat linna või alevit, kus puuduks mingisugunegi korraldatud poisteliikumine, organisatsioon kas skautide, noorseppade või hilisemal ajal noorkotkaste rühmituste näol.

Seni on Rakveres vaid skaute, kellede koondist — malevat — võiks pidada üheks vanimaist Eestis.

Esimese tutvuse skaudiliikumisega tegid Rakvere poisid-kooliõpilased peaaegu samal ajal, kui see sündis mujalgi Eestis — 1921. aastal, kohe pärast vabadussõda. Selle suure võitluse elevusrikkal järellainetuste ajal saavutatigi skautluses liikmete arvus hiljem saavutamatu haripunkt: Tallinn üksi luges oma liikmeid midagi üle 2 tuhande poisi ja Rakvereski asutati tervelt viis rühma, kes tegutsesid üksikute koolide juures. Ja kui mujal tol ajal asutatud malevais töö järjekindlalt edenes ja korraldus, siis Rakveres pidi ta varsti suikuma täielikult. Sihikindlusetus, hooletus ja vahest isegi kuritahtlikkus, nii halb kui seda ka öelda ei ole, samuti kui juhtide vilumatus ja vanemate kodanike kaastöö puudus põhjustasid selle. Ilus algatus vajus halba mälestisse mõneks ajaks.

Pidi minema aastaid, enne kui asuti külva sama sama seemet lootusega paremale lõikusele, edule. Härrad spordiseltsi „Kalevi“ esimees V. Sirotkin, k.-l. „Kalevi“ kompanii pealik V. Stahlberg ja tolleaegne õppurkompanii pealik, praegune k.-l. Tallinna maleva instruktor H. Silber otsustavad veel kord Rakveres katsetada korraldatud poisteliikumise loomisega. H. Silber, kogemustega skautliku org.-ni korraldustöödega Tallinna skautide malevast, mille pealikuks ta varemalt oli olnud, korraldab kohe 2 rühma poisse-skaute ja rühma tüdrukuid-gaide. Pandi alus Rakvere skautide malevale. Astuti täieõigusliku liikmena Eesti skautide perre. Esimeseks maleva vanemaks oli härra Sirotkin, kes on püsinud samal kohal tänini, mal. pealikuks

skm. H. Silber ja malevat hooldavaks org.-ks spordiselt „Kalevi“. See oli 1925. aastal.

Ja nii on see edenenud tänini. Malev pole küll liikmete arvus suurenenud kuigi palju — praegu on malevas 3 rühma skaute, rühm gaide ja hundipoegade kari, midagi 150 noort, kuid sisemine side n.-ö. on kõvenenud. Töö on vaikne ja säärane, mis kaaskodanikele ei paista silma, ainult suuremail paraadidel ja sündmusil (laulupidudele, näitusile jne. korrapidajaiks palutud) on publikul võimalus näha nende poiste ja tüdrukute korraldatud ridu.

Kuid vaim on Rakvere skaudiperes terve. See on ehtne metsavaim, mis ei otsi paraaditsemist ega vaja efekti. Kes loeb küll neid kilomeetreid, mis need poisid ja tüdrukud oma 5 tegutsemisaasta jooksul on matkanud, neid kohti, kus on põlenud nende laagrituli, ja kirjeldaks nende sumedate suveööde muljeid, mil loidab lõkketuli ja juht pajatab lõkkejuttu ja ümber on nii saladuslikult pime, aga ülal mändide ladvus kohistab tuul ja samas all veerevad kaldale Soome lahe vaiksed veed.

Muide tegutsetakse ju üldiselt samaga, millega teisiski samu sihte taotlevais koondusis: matkad, näitused, sporditsemised, mitmesugused võistlused jne. Peale muu on vanemad skaudirühmad tegevalt võtnud osa suuremaist, isegi mitmepäevalisist, k.-l. Viru maleva manöövrest, kus nende tegutsemine on leidnud ka väärikat hindamist.

Tehtud tööst Rakvere skautide malevas tunneme vaid heameelt, soovime talle edu, kosumist ja — süvenemist. Ikka ja edasi vastavalt oma maleva võimsale hüüdsõnale:

Ra-kve-re
(m)a-(l)e-(v)a
skaut — skaut
hundu — gaia
ole valmis! — alati valmis!
u-huuu!

E. P.

Grupp kodukaitse naisüliõpilaste jaoskonna sanitaar-osakonna liikmeid.

Kodukaitse naisüliõpilaste jaoskond viieaastane

18. V 1925. — 18. V 1930.

1925. a. kevadel, kui meesüliõpilased täitsid juba mitmendat kuud oma otseste ülesannete kõrval kaitseliitlase kohustusi, otsustas ka naisüliõpilaspere organiseeruda valmisolekuks kodu kaitsmisele.

Naisüliõpilaste kodukaitse jaoskonna loomise mõtte algatajaks olid Eesti Naisüliõpilaste Seltsi üksikud liikmed, kelle õhutusel võtab uue algatuse omaks ka seltsi tegevliikmete koosolek 28. aprillil 1925. a., moodustades — küll mitte ühemeelselt — esimese organiseerimiseorganisatsiooni, toimkonna, vajaliste eeltööde tegemiseks.

Toimkond astub kontakti Tartu maleva pealiku ja loodavate naisühingutega Vabariikliku Vene ja 2. malevkonna juures.

11. mail kutsutakse kokku üliõpilaste organisatsioonide vaheline naisüliõpilaste koosolek. Meeleolurikkal koosolekul, milles esineb kõnega maleva pealik hr. V. Saarsen, antakse lubadus töötada isamaalises küsimuses ühise perena ja luua ühine tugev kodukaitse naisüliõpilaste organisatsioon. Sellele järgneb 18. mail „Naisüliõpilaste kaitseliidu“ asutamise koosolek E. Naisüliõpilaste Seltsi ruumis. Kuigi paljud üliõpilased juba kevadel on sõitnud laiali, on asutajaid liikmeid kõigest naisüliõpilaste ja segaseltside, korporatsioonide ja üliõpilaskogudest. Esimeseks juhatajaks on stud. med. S. Jürison (Pärnumaa üliõp. kogu). Sügisel asutakse tööle juba intensiivsemalt, luues koostöö aluseid kaitseliidu teiste naiskondadega ja võttes osa nais-

liikumisest üldse. Liikmete arv kasvab kiiresti, nii võetakse vastu 1925. a. sügisel ühel koosolekul 37 liiget ja järgmisel 59 liiget, kuna vähemal arvul esineb liikmeks astumise soove igal koosolekul. Algnimetus „Naisüliõpilaste kaitseliit“ asendatakse „Naisüliõpilaste kodukaitse ühingu“ga. Ühing allub tööalaliselt kõigile 3 kaitseliidu üliõpilaskogule ja varustab neid jõudumööda. Viimases osas annab kaalukama aluse tegevusele 1926. a. märtsis korraldatud Tartu kodukaitse esimene loterii, millest saab sissetulekut iga naisühing 100.000 marka.

Ühemeelne koostöö kestab oktoobrikuuni 1926. a., mil korporatsioonidesse kuuluvad naisüliõpilased leiavad otstarbekohasemaks asutada iseseisva kodukaitse üksuse IV malevk. juures. Kuigi lahkuvaile liikmeile määratud toetus tunduvalt mõjub ühingu kassale, ei raue selle killustumise pärast jõud ja hoog tegevuses. Kassagi seisukord paraneb nii, et 1928. a. lõpul võidakse juba tõsta meeskondadele makstav toetus kahekordseks.

Üleriikliku kodukaitse organisatsiooni põhimääruste maksimahakkamisega kujuneb ühingu — nimetuselt nüüd aga juba kodukaitse naisüliõpilaste jaoskonna — tegevus kindlapiirilisel kaastöökõigis kodukaitse ettevõtteis. Töötatakse kaasa ideelisi kui ka ainelisi tulusid taotlevais üritusis. Otseselt toetatakse 3. malevk. ja staabi kompaniid. Jaoskonna seismist elu ja tegevust reguleerib kodukord. Liikmeid on jsk. kogu naisüliõpilaskonnast, kusjuures naisüliõpilaste seltside liikmed on väikeses ülekaalus

organiseerimata üliõpilasist, üliõpilaskogude ja korporatsioonide liikmeist. Ühegi organisatsiooni liikmed ei kuulu kohustuslikult kodukaitse, vaid jsk. koostub kaitseleidu põhimõtte kohaselt isikuist, kes vabatahtlikult ja isikliku vastutusega täidavad oma südamelähedast ülesannet.

Kuigi ei ole suudetud püsida kogu naisüliõpilaspere ühise jõukoondisena kodukaitse töö alal, on kodukaitse naisüliõpilaste jaoskond alati kindel tõsiseil silmapilgel ühistundele ja koostööle, mitte ainult praeguste organisatsioonide vahel, vaid kogu naisüliõpilaskonna.

O. M.

RAKVERE I MALEVKONNA ÕPPURKOMPANII 5-AASTANE

Vabadusvõistluste alul olid kooliõpilased esimesed, kes meie vabaduse kaitseks haarsid relvad. See kordus ka pärast 1. dets. 1924. a. Igas linnas ja alevis, kus asus keskkool, olid kooliõpilased esimeste seas, kes astusid kaitseleidu ridadesse.

Juba 3. dets. 1924. a. olid poegl. gümn. õpilased Rakveres õppurite Toominga, E. Steini ja Rannabergi algatusel kogunud kokku 40 õppurit sõjaliseks rühmaks. Rühma pealikuks määrati k.-l. õpilane Toomingas ja rühm liideti Rakvere malevkonna koosseisu. Hiljem viidi rühm Kalevi kompanii juure ja rühma pealikuks sai endine poegl. gümn. õpilane õppur-sõdur P. Erna. Paar nädalat hiljem asusid ka Rakvere seminari õpilased kaitseleidu ridadesse, kus nad liideti kolmanda kompaniaga. Kiiresti suurenes õppur-malevlaste arv. 1925. a. esimesel poolel moodustati õppur-malevlasist iseseisev kompanii. Esimeseks õppurkompanii pealikuks määrati r.-l. Silber, praegune Tallinna maleva insstruktor, kompaniipealiku abiks P. Erna, esimese rühma pealikuks A. Vöölman ja teise rühma pealikuks Lahi. Osavasti ja hästi arendas välja õppurkompanii energiline pealik Silber, keda võib nimetada õppurkompanii isaks.

1926. a. sügisel lahkus senine pealik Silber, asudes elama Tallinna. Tema asemele määrati r.-l. A. Liiv Samal sügisel tuli juba juure nii

palju õppureid, et võidi asutada kolmas rühm kompaniisse. Pealik Liivil tuli kohalike keskkoolide juhatajatega luua hea vahekord ja vastutada, et kaitseleidus olek ei halvaks õppetööd koolides. Sellest ajast peale loeb iga Rakvere keskkooli meesõppur oma kohuseks ja auks olla õppurkompaniis kaitseleidlaseks. 1929. a. alul määratakse pealik Liiv propagandapealikuks malevkonna juure staapi. Uueks kompanii pealikuks tema asemele saab R. Leemets. Sama aasta sügisel määratakse õppurkompanii pealikuks A. Vöölman, kes vahepeal oli teeninud kaitseväes ja kes oli selle üksuse esimeste organiseerijate hulgas ja pealik Liivile abiks kompanii organiseerimisel lõplikuks kujuk. Käesoleval ajal kujutab õppurkompanii endast teatud määral „õppekompanii“, kus keskkoolis viibivad noored enne kaitseväge astumist saavad ettevalmistust. Ka on õppurkompaniis olek teatud praktiliseks täienduseks koolides läbivõetavale sõjalisele õppusele.

Kompanii mälestab oma aastapäeva sisukate piduõhtutega, milles tegelasteks on noorte oma jõud.

Õppurkompanii rõõmuküllane tegevus Rakvere I malevkonna ridades 5 a. jooksul on jätnud hea mulje vanade kaitseleidlaste ridades. Tahet ja jõudu edaspidiseks tööks! —o.

PINEVAMAID HEITLUSI

TALLINNA MALEV VÖITIS ALLOHVITSERIDE KOOLI

Laskesport on ala, mis viimasel ajal hulki on köitnud. See sport on kahtlemata üks huvitavamaist ja kui teised spordialad noori enam ligi ei tõmba, siis ei saa seda öelda laskesporti suhtes — see spordiala näitab tõusu, sel on tulevik. Iga laskevõistlus pakub teatud huvi, kuid on kaks võistlust, mida kuidagi ei saa jätta jälgimata. Need on Tallinna maleva laskevõistlused Helsingi maleva laskugrupiga ning allohvitseride kooli meeskonnaga. Neil võistlusil paneb iga mees oma viimse välja. Punkt-punkti haaval võidetakse või kaotatakse üksteisele ja see ongi, mis loob hasartmeeleolu — pane kas või totalisaator tööle.

Üks säärane huvitav ja pinev võistlus oli läinud laupäeval ja pühapäeval Tondil, kaitseväge ühendatud õppeasutuste lasketiirul, kus kohtusid Tallinna maleva ja allohvitseride kooli laskurid.

Laupäevases võistluskavas oli laskmine püstolitest ja spordipüssidest. Algas kell ½5 p. l. Võistlust jälgisid Tallinna maleva pealik kolonel Pinka, kaitseväge ühendatud õppeasutuse ülema k. t. kolonel Jaakson, sõjakooli ülem kolonel Trossi ja teised. Ei puudunud ka maleva majanduspealik J. Habicht.

Võistlus püstolist. Kaitseliitu esindavad pealikud J. Trumm, R. Passup, Schultz, H. Siirmann ja lipn. H. Silber. Allohvitseride kool on oma au kaitseks pannud välja kooli ülema kolonel Siiri, kapten Nordmanni, major Plato, ltn. Lombi ja ltn. Kase. Peavahekohtunikuna toimib major Grabby — sõjakoolist. Võistlus sünnib 25 mtr. pealt, 15 lasku.

Esimene seeria, 5 lasku, on läbi ning andis punkte kaitseleidele — 188, allohvitseride koolile — 181. Seitsme punktiga veab kaitseliit. Teises seerias on kõvemad allohvitseride kooli mehed. Nende saavutus — 203, vastasel — 189. 14 punktiga löödud ja 7 punktiga juhtimise enese kätte võtnud. Viimne seeria. Mis see toob? See otsustab. Kaitseleidel — 193, koolil — 180 punkti. 13 punkti vahet ning üldtagajärg 6 punktiga kaitseleidele kasuks. Võistlus lõppis punktide arvuga: — kaitseliit — 570, allohvitseride kool — 564. Laskureist tulid kohtadele: — R. Passup — 120, J. Trumm — 120. Tal oli „kümneid“ rohkem kui Passupil, kuid uute määruste kohaselt loeti võitjaks viimane, kuna tal oli üks tabamus rohkem punases sõbris. — Kolmanda koha päris kapten Nordmann — 118 p. Tal oli võistlejaist kõige parem seeria — 47. 4-s ltn. Kask — 117, 5-s lipn. H. Silber — 114.

Järgnes võistlus spordipüssidest. Siin näidati juba võimisi. Kuulid pandi nagu pihuga märklaua südamesse. Peakohtunik major Grabby tähendas naljatades: — „No neil meestel silma lasta on tühine asi. Nad lasevad ka hambad suust välja...“ Ega see ka vale polnud, kui lastakse 50 ja 49 seeriat, s. t. 100 protsenti.

Esimene seeriaga asus juhtima kaitseliit 5-punktilise ülekaaluga, — 234:229. Järgmise seeriaga läheb allohvitseride kool 4 punkti võrra kaitseleidust ette, 235:231, kuid üks punkt on kaitseleidel siiski veel tagavaras. — Need 10 lasku lasti lamades.

Nüüd tuleb laskmine põlvelt, samuti 10 lasku. Kes siin on kangem? Esimene seeriaga võidab kaitseliit veel ühe punkti — 213:212. Need tagajärjed kõnelevad nüüd lugejale selget keelt, missugune see võistlus oli. Otse imestama pani, kui karastatud on võistlejate närvid.

Teine seeria põlvelt. Allohvitseride kool ületab kaitseleidu 2 võidupunkti ning asub ise kolme-punktilise ülekaaluga juhtima. See seeria oli 221:216.

Viimased 10 lasku püsti. Esimese seeriaga sai allohvitseride kool hiigla hoobi, mis päris kindlasti lubas oletada, et ka siin kaitseleil tuleb võitjaks. Seeria 186:137 kaitseleidele kasuks. 49-punktiline ülekaal ja kui arvata maha need 3 punkti, mis konkurent oli ees, siis on kaitseleidel 46-silmaline ülekaal. Viimase seeria võidab jälle kaitseleil — 189:177. 12 punkti võidukontosse ja võistlus lõppis 1269:1211 kaitseleidele kasuks. 58 punkti on tagavaras, mida järgmisel päeval vintpüssidest võib kaotada.

Allohvitseride kooli poolt võistlesid: — kolonel Siir, ltn. Kask, veltv. Vilberg, veltv. Miller ja allohv. Jaanson. Kaitseleide poolt: — pealikud J. Trumm, R. Passup, Schütz, A. Loun ja lipn. H. Silber.

Kohtadele tulid: — H. Silber — 265 (seeriad — 98—86—81), veltv. J. Vilberg — 256, kolonel Siir — 255, R. Passup — 255, J. Trumm — 254.

Kella 8 paiku õhtul minnakse koju, et järgmisel päeval uuesti astuda võistlusse. — Pühapäeva hommikul kell 8 on mehed kohal. Jälgimas jälle kolonelid Jaakson, Pinka, Trossi ja teised külalised. — Kell ¼9 ilmub Tondile ka kaitseminister O. Köster ja veidi hiljem kindral Tõrvand ning kolonel Vende.

Võisteldakse 300 meetrilt, 30 lasku, kolmest asendist. Esimese seeriaga on peremees allohv. kool: — 211:210. Jälle see üksik punkt. Järgmise seeriaga läheb kool jälle ette 4 punktiga: — 211:207. Lamades asendis on koolil 5-punktiline ülekaal.

Esimene seeria põlvelt. Siin hakkab kaitseleil oma kaotust tasuma. Vahekord 182:178. Ainult 1 punkt on kool veel ees. Teine seeria põlvelt ebaõnnestub koolile täielikult: — 208:180. 28 punkti kaitseleidele kasuks! 27-punktilise ülekaaluga juhib võistlust kaitseleil.

Viimased 10 püsti. Mõlemad seeriad võidab kaitseleil: — 136:133 ja 146:135. Võistlus lõpeb kaitseleidele kasuks grupi tagajärjega: — 1089:1048, — ülekaal 41 punkti ja laupäevane 64, 105 punkti edu.

Kaitseleide poolt võistles sama meeskond, kes spordipüssidestki, kuna koolil uena grupis oli ainult allohv. Loit.

Kohtadele tulid: kolonel Siir — 237 punkti (see mees pole harjunud vintpüssiga võistlusse astudes muu kohaga kui ikka esimesega), A. Loun — 228, H. Silber — 220, F. Schütz — 219.

Kaks aastat kaotas kaitseleil allohvitseride koolile, kuid nüüd võitis ta ja viis koju oma šeffi — kaitseleide ülema kindral Roska — poolt annetatud rändauhinna, mis jäävalt ähvardas minna võõraste kätte.

Võistluse lõppedes kolonelid Jaakson ja Pinka jagasid välja väärtsuliku auhinna. Peeti kõnesid, öeldi ilusaid sõnu. Võistlejatele meeskondadele hüüti „elagu“ ning selle järele palus kolonel Jaakson võistlejad ja külalised ohvitseride kasiinosse einele. Majanduspealik J. Habicht täitis võidetud karika, millest joodi „tervist“. Piduperemees kolonel Jaakson oli väga külalislahke.

Möödunud võistluse kohta peab tähendama, et see oli kõigiti korrektne. Et võistlusel kord oli hea, see tuleb kirjutada peakohtuniku major Grabby arvele. — Säärast võistlust tahaksin veel näha.

V. K.

10.000-liikmeline naiskodukaitse pere

Keskjuhatuses esinaineks valiti tagasi pr. M. Raamot

Naiskodukaitse asemikkude koğu koosolek

18. mail oli kaitseliidu staabi ruumides naiskodukaitse asemikkude kogu koosolek. Koos olid: Tallinna, Harju, Järva, Viru, Lääne, Saare, Petseri, Sakala, Võru, Tartu ja Tartumaa ringkondade esindajad, koosolekult puudus Narva ringkonna esindaja.

Koosoleku juhatajaks valiti Tartu ringkonna esinaine pr. Saral, kirjatoimetajaks prl. Sirg ja pr. Kabu.

Keskjuhatuses esinaine pr. Raamot kannab ette tegevuse aruande. Suurim rõhk on pandud sanitaarala korraldamisele. Keskjuhatusel oli talvekuudeks palgatud arst ja halastaja-õde, kes kohtadel sanitaarkursusi korraldasid. Kogu aeg on peetud kontakti Punase Risti peavalitsusega. Toitlustusala korraldamiseks lepiti kokku Põllum. Keskseksi ja teiste organisatsioonidega instruktorete saamise suhtes. Ringkondades on korraldatud arvurikkaid majapidamise ja koduhoiu kursusi.

Tähtsa keskjuhatuses töö moodustas põhikirja väljatöötamine, missugune ka käesoleval koosolekul lõplikult võeti vastu. Oktoobri lõpul korraldati ringkondade esinainete kursused, missuguse päevakorras olid aktuaalsemad naiskodukaitse küsimused, nagu: pidude korraldamise meetodika, noorsoo organiseerimine, rahva toitlusküsimuse parem lahendamine, asjaajamise ühtlustamine. Samal ajal olid ka kohapealsete instruktorete ettevalmistamiseks rahvatantsude ja rütmilise võimlemise kursused.

Esinainete päevi peeti 3: Viljandis, Kuresaares ja Tallinnas.

Suuremaks ülemaalseks naiskodukaitse esinaineks oli kaitseliidu-päev Tallinnas. Keskjuhatus korraldas sel puhul suure perekonnaõhtu Estoonias. Ettekannetega esinesid peaaegu kõik ringkonnad. Aasta jooksul on keskjuhatus kontakti loonud Soome ja Läti naiskodukaitse tegelastega.

Riiklikel tähtpäevadel on esinaine koos teiste seltskondlike organisatsioonidega esindanud naiskodukaitset, samuti ka sissetulekute hankimiseks korraldas keskjuhatus loterii, ka on P.-K. Üh. Estonialt saadud 50 kr. toetust.

Palju tööd oli keskjuhatusel naiskodukaitse „Kaitse Kodu!“ erinumbri väljaandmisega, kuid see äratas oma sisukusega ka üldist tähelepanu.

Praegu on keskjuhatusel käsil Lauliku väljaandmine. Tööd on nii kaugel, et järgmisel nädalal antakse laulik trükki. Miina Herman lõi naiskodukaitsele oma laulu.

Alkoholismi vastu võitlemise alal on keskjuhatus esinenud märgukirjaga, mis ka on leidnud vastukaja.

Kohtadel on igalpool töö arenenud hästi. On asutatud juure rida uusi jaoskondi, naiskodukaitse liikmete arv tõuseb nüüd juba 10.000 liikmele.

Ka kohtadel on suurim tähelepanu pööratud tervishoiu küsimusele. On korraldatud sanitaarkursusi, loenguid, näitusi jne. Sanitaartöö on ka kannud vilja ja teeninud ära üldsuse tähelepanu. Ka toitlus-, käsitöö- ja koduhoiu-kursused on hästi õnnestunud. Kõikides ringkondades on eriline tähelepanu pööratud heasisuliste pidude korraldamisele. Maa-jaoskondades on pidude eeskavas alati esinenud rahvuskultuurilise propaganda sisuline kõne. On igalpool märgata suurt rahva poolehoidu ja elavat osavõttu naiskodukaitse korraldust. Eriti Saaremaa on tänu oma energilisele esinainele pr. M. Bandračukile saanud kogu Saaremaa rahvuskultuurilise elu keskuseks. Ka sotsiaal-hoolekande alal on Saaremaa naiskodukaitse teinud palju.

Petserimaa kurdab raskuste üle, missugused tööd takistavad. Rahvas on vaene ja arenematu, setukesed ja venelased suhtuvad väga umbusklikult kogu naiskodukaitse liikumisele. Kõik teised jaoskonnad on rahul oma tööga ja ühel meelel kiidetakse heaks keskjuhatuses algatus naiskodukaitse esinainete kursuste korraldamise alal.

Kohtadel on käidud keskjuhatuses jälgedes ja samuti ringkondades korraldatud esinainete kursusi, ja igalpool, kus neid on korraldatud, on tegevuses märgata suurt elustust. Eeltuleva aasta tegevuse kavasse võeti sanitaarala jätkamine endisel alusel kus võimalik, asutatakse naiskodukaitse jaoskondade juure noorte rühmi, samuti asutatakse energilisemale riikliku propaganda teostamisele. Elavalt vahetatakse mõtteid selle üle, kuidas asuda selle teostamisele, ja otsustatakse selleks töötada välja täpsem kava järgmiseks koosolekuks.

Koosolekul töötatakse välja lõplikult naiskodukaitse võimlemise riietus valgest satäänist valmistatud piha külge õmmeldud valgest kloošõikega kuest. Kostüüm kannaks rinnal maleva värvi ja embleemi. Samuti määratakse kindlaks lõplikult naiskodukaitse töökleidi kandmise kord ja viis.

Keskjuhatuses esinaineks valitakse ühel häälel tagasi pr. M. Raamot, sekretäriks pr. H. Kabu, juhatuses liikmeteks Tallinna ringkonnast pr. Tool ja pr. Lauba ja Sakalamaa ringkonnast esinaine prl. E. Oskar. Juhatuses liikmete kandidaatideks jäävad pr. Valtman ja pr. Vaher. Revisjonikomisjoni valiti pr. Juhani, pr. Raja ja prl. Kass.

Koosolek kestis kella ½10—½8 õhtul. Osavõtjate poolt näidati üles suurt huvi ja võeti elavalt sõna. Kohtadele anti koosolekult kaasa uut jõudu ja elavust.

Ägedamaid kaitselahinguid

(„Kaitse Kodu“ nr. nr. 8, 10, 12, 14, 17 ja 19 järg)

Punaste ja lavägi tungib peale.

„Ikka ei ole veel selge, kus on valgete vastupanu-positsioon,“ ütleb oma adjutandile punaste 8. jalaväerügemendi II pataljoni ülem (II/8 R.), kes on jõudnud Uuetoa talu juurest kõrg. 90,5 ja siin lahingvälja vaatleb ning meie vastupanu-positsiooni asukohta üle püüab jõuda selgusele. „Need valgete osad, mis siit tee suunas asuvad Oja talu ja metsasalga juures, näivad olevat nõrgad jõud ja raske on uskuda, et siin neilt leiame tugevat vastupanu. Meie suurtükivägi on neid ka tugevasti pommitanud ja ma loodan Oja talu ning sellest idapool olevat metsasalka, mis on meie pealetungi lähim märk, vallutada vähese vaevaga.“

Punaste 8. rü. 1. kompanii oli kella 0530 jõudnud välja veski juure ja asus siin Pedja oja joonel kallaletungi lähtealust korraldama. Raske oli neil siin organiseerida kallaletungi. Meie positsioon asus neist kõrgemal ning kuulip. olid paigutatud nii, et nad Pedja orgu said flankeerivalt tulistada. Ka meie patareid olid hästi ette valmistatud orgu tabavalt oma mürsknudega külastama. Punaste laskurid leidsid veel Pedja orus varjet, kuid nende kuulipildujaile soodsad laskekohad puudusid täiesti.

„Nii, nüüd on kell 0550, täpne aeg siit oja joonelt kallaletungi jätkamiseks. Meie kuulip. on laskekohtadel ja valmis avama tuld,“ ütleb veski juures punaste kompaniülem oma side-vaatlejaile ja käsib lasta välja kolm rohelist raketti, mis on leppemärgiks kallaletungi algamiseks. Juba ongi punaste osad Linnu talu metsasalgast alanud kallaletungi ja nende võitlusgruppid valguvad siit laimetenä Pedja orgu.

Kogu rindel töötasid punaste kuulipildujad. Nende suurtükiväe intensiivsus tõusis oma haripunktile.

Kallaletungi ettevalmistuseks olid punased tarvitanud gaasilaskemoona. Kaitseks gaasi vastu olid meie vaatlejad gaasitorbikuis, mis takistas vaatlust, seda raskendasid veel omakorda suits ja mürsknude löhkemised. Momendil, mil punased kallaletungi algasid, nõrgenes kaitseliidu kompanii tuli. Varsti aga viis tuul nõrga gaasi edela poole ja meie laskurid vabanesid gaasitorbikuist. Nüüd tõuseb tule tugevus ja meie rasked ja kerged kuulipildujad peavad plaanikindlalt tulevõitlust. Ka meie patareid on nüüd kõik tulistamas. Samuti ka nende tuli on plaanikindel. Ei ole uisapäisa laskmist ega metsikut laskemoona kulu, vaid hästi juhitud võimsad tulelöögid, mis külvavad vaenlaste ridades surma ka seal, kus nad arvavad leidvat varjet kuulip. ja püssi tule eest. Teised patareid on võitluses punaste patareidega, kelle asukohti on läinud korda kindlaks teha. Lahing on täies hoos.

Igal on oma kindel ülesanne, mis täidetakse suurima kohusetundega. Iga mees on oma kohal. Mida

tugevamaks läheb lahing, seda kõrgemale tõuseb võitlejate närvide pinged, see muutub võitlusinnuks — kiireks. Seda kaitseliidu osavat ja tugevat tuld tunnevad varsti punased, nii et nende pataljoni ülem vandudes tähendab: „Valged on nagu nõiutud kuradid. Seni ei olnud neid näha ega kuulda, aga nüüd laastab nende hirmus tuli minu pataljoni ridu.“

Raskekuulip. tulistab kallaletungi lähtealusele asuvad punaseid.

12. ülesande lahendus („Kaitse Kodu“ nr. 19, lhk. 471).

Veel kallaletungi lähtealusele asudes said punased tunda meie üksikute relvade tabavat tuld. Meie kuulipildurite juhid ei jätnud kasutamata juhust punastele sünnitada kahju seal, kus selleks oli võimalus. Ainult väike osa kuulipildujaist, kel oli käsk end avaldada mitte enne kui punased Pedja jõe joonelt tungivad edasi, vaikisid kindlasti. (Need on vaikivad või tääk-kuulipildujad).

1. kompanii juure antud raskekuulip. rühmast teisel raske-kuulip., mis asus positsioonil Oja talu juures, oli ülesandeks takistada tulega punaste kallaletungi lähtealuse organiseerimist Linnu talu metsasalga edela- ja lõunapoolses ääres. Kuulip. pealik Orgussaar peab teraselt silmas oma tulistamise objekti. Pannes tähele punaste kogunemist ja liikumist metsasalga edalapoolses nurgas, teeb ta eellaskega kindlaks sihiku ja läheb siis tabavuslaskmisele. („Kaitse Kodu“ nr. 19, lhk. 47). Kuulip. pealik ei tulista kogu metsa äärt umbropsu, see oleks laskemoona asjatu kulu, vaid teeb seda plaanikindlalt. Ta otsib üles kohad, kus on punaste relvad või kus on märgata liikumist, võtab need tule alla ja kannab siis tule üle teise märgi peale. Üheks kogunemiskohaks kallaletungi lähtealusele on punastel Linnu talu metsasalga lõunapoolne äär, mida rindelt varjab lõuna pool asuv kungas. See metsäär on Oja talu juurest vaadeldav ja seal märkabki pealik Orgussaar kogunemist ning võtab selle koha tule alla. Ta käskleb: „Sihik 8½ (tehtud eellaskest kindlaks). Linnu talu metsasalga lõunapoolses ääres punaste kogunemine.“

(„Käes“ — vastab sihtur). „Kolm 50-lasulist valangut. Lahtiste seadetega punkt tuli. — Tuld.“

Pealik Orgussaar otsustab tulistada kuulip. lahiste seadetega, sest märk on küllalt suur ja kaugus pole ka päris täpne, nii kuulip., andes küll suurema hajumise, külvab üle kuulidega suurema maa-ala, kus asub märk, pealegi veel flankeeriva tulega. Kinniste seadetega lastes, kui kaugus pole täpne, võib kogu kuulivihm joosta märgist kõrvale, vaenlast seega vähem moraalselt mõjutades ning ka temale vähem kaotusi sünnitades.

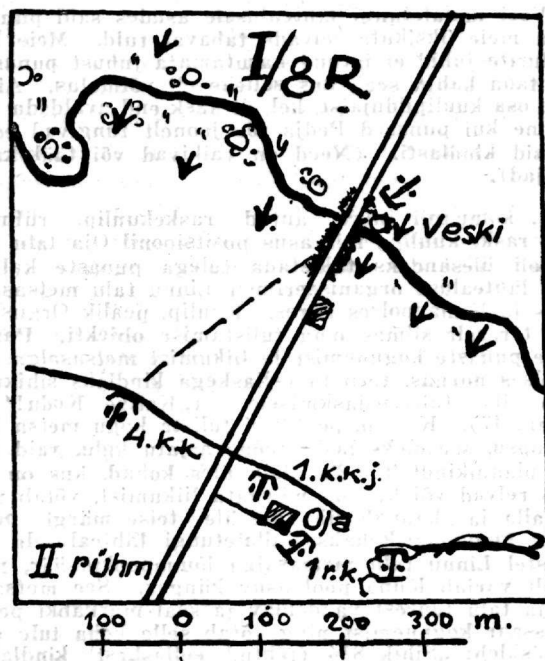
Pärast metsasalga lõunapoolse ääre tulistamist käsutab pealik Orgussaar tule üle metsa edalapoolsest nurgast 50 m loode poole, kus silmab punaste kuulip., ja laseb sinna kaks valangut à 50 lasku. Nüüd otsib pealik Orgussaar veel üles teised märgid metsa ääres ja võtab need tule alla. Nii tabavate ja hoogsate tulelöökidega ülesotsitud märkide pihta tulistades sünnitab pealik Orgussaar punastele kaotusi ja vapustab

neid ka moraalselt. Üldine laskemoona kulu võiks olla nii hooakaupa tulistades 15 minuti jooksul 1000 padrundi ümber. Kogu metsaäärt tule alla võtta ja sinna külvitud anda nõuaks suurt laskemoona kulu, mis on eriti tunduv seetõttu, et lasketagajärjed metsa äärele on raskesti vaadeldavad. Suurema väärtuse metsaser-va tulistamisel omab suurtükituli.

Samal ajal, mil punased Pedja oja joonelt veski juures algavad kallaletungi, avab 4. k.-k. nende pihta tule. Kuulip. asukoha leiab üles punaste üks kuulip., kes asub veski juures tee tammil, ning avab 4. k.-kuulip. jao pihta tule. Kohe märkab 1. raskekuulip. pealik kapral Kruustükk, kelle kuulip. asub Oja metsasalu loodepoolse nurgas, et 4. k.-kuulip. jagu võetakse punaste kuulip. poolt veski juurest tee tammilt flankeeriva tule alla.

13. ülesanne: Missuguse otsuse teeb 1. raskekuulip. pealik kapral Kruustükk ja missugused käsud ta annab?

Joon. N° 2

4. k.-k. jagu tulistatakse punaste kuulip. poolt flankeeriva tulega.

1. k.-k. jao tulevõitlus.

30. aug., meie lahingpäeva varahommikul, kui valgus võimaldas eeloleva maastiku vaatlust, kontrollisid meie pealikud ja ka üksikud võitlejad oma lahingülesandeid. Seda tegi ka 1. k.-k. jao pealik allohv. Valter, kelle jagu asus kaitsele Oja talu viljapuuaia. (Vaata „Kaitse Kodu!“ nr. 8, lhk. 190.) Ta tegi järgmised korraldused:

1. Sihturile, laadijale ja nr. 3 käskis: Meie k.-kuulip. vastutava tulesektori parempoolne piir on poolparemale üle selle oja käänu kõrg. 90,2 (kõrgendik kaasa arvatud), vasakpoolne piir Oja talu juurest Vao mõisa viiv tee (tee kaasa arvatud). Kõrvaltuleülesanne Linnu talu metsa suunas. Tuli avada

minu käsul. Meie raskest kuulip. annavad flankeerivat tuld veski ja Vao teest vasakul olevate kõrgendike ning Linnu talu metsa suunas.

2. Rühmapealiku kaudu saab ta kaugusemõõtja ning kontrollib sellega järgmised kaugused. (R.-kuulip. rühm on varustatud kaugusemõõtjaga ja et r.-kuulip. pole 1. k.-k. kaugel, siis on jaol võimalik saada kaugusemõõtjat. Jalaväe kompaniis kaugusemõõtjat varustuseks pole).

Kaugusemõõtja näitab: kõrgendikule 90,2 — 700 m, veskini 350 m, nimeta taluni paremal Vao teed 225 m, kõrg. 90,2 veerul suure kivini 500 m, otse Pedja ojani 300 m, poolparemal Pedja oja käänuni 350 m, Linnu talu metsasalga edelapoolse nurgani 800 m. Need kaugused märgib ta skeemil üles ja laseb selle meestel käia käest kätte, nii et kogu jagu neid teaks.

3. Minu leppemärgi järele (viiped väljasirutatud käega maha, mida kõik edasi annavad) varjuda kõigil oma laskepesadesse, ainult mina, sihtur ja koimas number jääme vaatlema.

4. Paremaile laskureile käsib ta: Vaadelda eelolevat maastikku ja hävitada kõik väärivad märgid (punaste komandörid, komissarid ja vaatlejad).

Päikese tõusuga algab lahing. Punased tungivad peale. Pealik Valter saab rühmapealikult käsu k.-kuulip. avada tuli, kui punased hakkavad valguma kõrg. 90,2 veski juure ja Pedja oja orgu. Pealik Valter, sihtur ja vaatleja jälgivad maastikku. Varsti paneb jaopealik tähele — kõrg. 90,2 veerul suure kivi lähedal vaenlase kuulip. toimkonda. Kõlab käsklus: „Sihik 5. Üks otse kõrg. 90,2 veerul, sõrm suurest kivist paremal, punaste kuulip. toimkond. 5 valangut. — Tuld.“ Sihtur annab viis 5—8-lasulist valangut. „Kuulid langevad hästi. Märk kadus,“ tähendab jaopealik.

Sidekoer gaasitoibikus.

Kaitseks väljalastud gaaside vastu on varsti meie k.-k. jao meeskond sunnitud gaasitorbikud panema pähe. Nüüd on vaatlus raskendatud ja tule tabavus vähem. Punased tungivad edasi ja jõuavad Pedja oja orgu. Kohe viib aga jahe kirdetuul gaasi loode poole ja meeskond vabaneb torbikuist. Nüüd on vaatlus parem ja tuli tabavam. Lühikeste valangutega tulistab sihtur kapral Kruustükk Oja jõe joonel ilmuvaid märke. Kell 0550 läheb punaste tuli ägedamaks ja Pedja oja joonelt algavad punased kallale- tungi. Samal hetkel haarab kapral Rosenberg paremast õlast kramplikult kinni, laseb kuulip. langeda ja vajub raskesti haavatuna kaevikusse.

14. ülesanne: Missugused korraldused teeb jaopealik allohv. Valter, nähes kapral Rosenbergi haavataasamist; kes asendab sihturi ja milles seisab uue sihturi edaspidine tegevus?

Raske on kaitsta sidekoeri gaasi eest, sest nad jooksevad teadet viies nina maas, seega rohkem gaasi kopsudes hingates. Kui on tegemist gaasitatud maalaga, sidekoeri teadete ei saadeta. Sattudes gaasi pannakse koerale torbik pähe võetakse koer enda juure, paitatakse teda, muidu on koer rahutu ja kisub gaasitorbiku peast ära.

eie suur- tükile löö- gid punas- te kalla- tungi lähte- alusepihta.

Hommikul kella 0530 paiku organiseerisid punased kallaletungi lähtealust Linnu talu metsasalga lõunapoolses ääres ja Pedja jõe orus. See ei jäänud tähele panemata meie patarei vaatlejaile. Kompaniipealikult tuli teade, et punased valmistuvad kallaletungile, ja ta palus võtta need kohad suurtükitule alla. Nende teadete põhjal avas kaitseliidu patarei tule kõigepealt „Veski“ peale. Patarei tulistab neid kohti ükskaaval — järjekorras, kuid lühikest aega ja kõigist suurtükest korraga selleks, et saavutada ootamatust ja suuremat tule mõju.

Esimene suurtüki üle pealik Türk sai käskluse: „Turmtuli nr. 1 — kaks minutit. (V. „Kaitse Kodu!“ nr. 14, skeem lhk. 342.) Numbrid suurtüki juure marss-marss!“ kõlas pealik Türk'i hääl ja ise kõige ees kargas ta välja varjendist, kus meeskond vaheajal puhkas. Numbrite tegevus läks kaunis nobedasti, sest kahuri seaded iga turmtule jaoks olid juba varem välja arvestatud, kuid mehi segavad gaasimaskid. (V. „Kaitse Kodu!“ nr. 14, lhk. 344 — turmtulede kava.) Seepärast töötavad nad harilikust aeglasemalt. Varsti pööris sihtur pea ja teatas „valmis!“, mis tähendab, et kahur on laetud ja välja suunitud. Kät ülal hoides annab plk. Türk märku rühmapealikule, et kahur ootab komandot lahtilaskmiseks. Ka teise numbril plk on kiindunud plk. Türk'i ülestõstetud käesse. — „Esimene!“ kõlab komando, ja korraga langeb ka käsi ning kahuri torust sähvatab tuli.

Kuigi meeskond end tugevasti pingutab ja töö juures püüab arendada kiirust, on tegutsemine tublisti raskendatud: sihturit segab gaasimask sihtimise juures, seadjaid ja laadijat — mürskude käsitamisel. Pingutus gaasimaskis töötades on suur, — ta on niisama suur kui inimesel, kes peab liikuma jooksusammul. Seda on raske välja kannatada. Kuid tublid suurtükimehed kannatavad selle välja, sest nad teavad, et nende tule kiirusest oleneb tuleloogi võimsus. Niisuguse tule all vaenlane liikuda ei saa ja lamab nagu maa külge naelutatult.

Patarei tulistamise ajal ilmub silmapiirile vaenlase lennuk ja kiiresti lähenedes teeb patarei positsiooni kohal ringi. Murelikult vaatavad suurtükimehed ülespoole. Kõigil on südames ainult üks soov — et lennukilt neid ei nähtaks. Nad teavad juba rahuaegseist õppetundidest, osa mehi aga ka sõja kogemust, mis tagajärjed võivad olla vaenlase lennuki tiirlemisel patarei positsiooni kohal, sest peale otsekohe hädahoju võib lennuk olla vaenlase suurtükitule korrigeerijaks.

— Kuhu on jäänud meie lennukid? — käivad mõtted meestel peas ringi. Kuid juba ongi kaks meie hävitajat sõitnud välja. Otsekohe taganeb vaenlase lennuk ja kaob oma rinde taha. Raske koorem on südamest kadunud ja mehed hingavad kergemalt.

Suurtüki korrigeerimine lennukilt.

11. ülesande lahendus („Kaitse Kodu!“ nr. 19, lhk. 469).

42. patarei üle sai ülesandeks panna vaikima vaenlase patarei, mis asub Vao asunduse rajoonis ja tulistab

meie patarei positsioone. Selle ülesande täitmiseks määras lennuväe divisjoni ülema abiks lendur-vaatleja n.-ltn. Nõmm'e.

Ülesande täitmisele asudes arvestas n.-ltn. Nõmm kõigepealt asjaolu, et vaenlase lennuvägi, järeldades tema aktiivsusest möödunud päeva õhtul ja lahingupäeva hommikul, näib olevat tugev. Seepärast ei tule arvestada võimalust kaua püsida vaenlase patarei kohal ja enam-vähem rahulikult toimetada tema patarei positsiooni asukoha kindlakstegemist. Samuti ka suurtükitule korrigeerimist. Et patarei positsiooni kindlakstegemisel on eriline tähtsus seniit-vaatlusel, tuleb seniit-vaatluse võimalused maksimaalses ulatuses kasutada ära ja mitte uisa-päisa kobades raisata kallist aega.

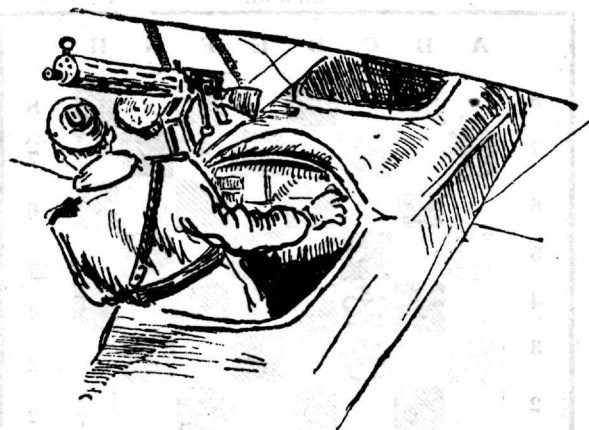
Selle eesmärgiga astus n.-ltn. Nõmm ühendusse patarei pealiku, et eelolevaks koostööks kõik kokku rääkida. Patarei pealik teatas, et vaenlase patarei positsioon temale ei ole teada, kuid ta pani tähele, et hommikuses hämaruses oli näha tulesähvakaid kõrg. 92,3 suunas (patareist vaadatuna). See teade on väga tähtis. Kaarti uurides näeb n.-ltn. Nõmm, et kõrg. 92,3 taga asub võsastik, kust põllutee läheb läbi. See rajoon on väga tõenäoline positsiooniks, sest ta pakub moondamise võimalusi, on kõrval igasuguseist esemeist, mis suurtükitul lõmbavad enda peale, ja tee pakub ka ühenduse võimalust.

Kõige tähtsamaks luureobjektiks valis n.-ltn. Nõmm endale nimetatud võsastiku; otsustas peale selle veel luuret teostada metsa servas, mis asub kagu pool nimetatud võsastikust „Uettoa-Vao“ vahel.

Uus ja tugeva mootoriga n.-ltn. Nõmme lennuk on varustatud raadioga — seepärast on vaatlejal võimalus suurt. grupi kaudu patareile anda teateid, kuhu meie mürsud langevad, samuti ka patareilt võtta vastu korraldusi. Teine teadete edasiandmise viis on signaalraketide abil, missuguste leppemärkide tähendused kokkuleppe teel on kindlaks määratud: 1 punane raket — eellange, 1 roheline raket — tagalange; 2 punast — lange paremal, 2 rohelist — lange vasakul.

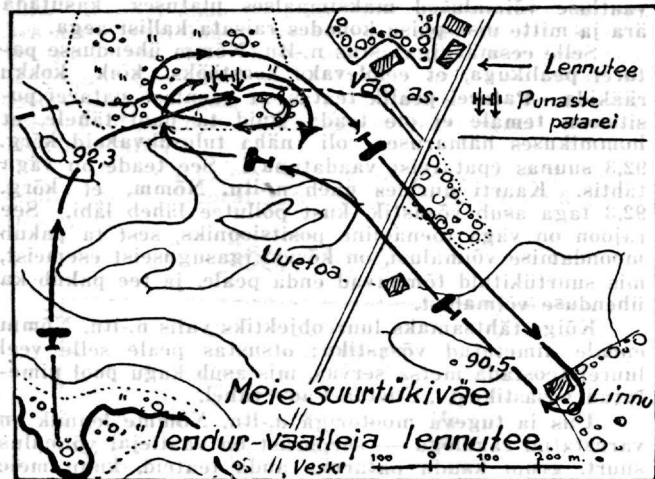
Lendur-vaatleja ei juhi ise patareituld, s. o. ta ei anna tule komandosid, vaid ta teatab ainult mürskude langemise märki suhtes.

Kõik patarei pealiku läbi räägitud ja kokku lepitud, määravad nad veel kindlaks laine 300 peal väljakutsed, mis on patarei jaoks (ppa) ja lennuki jaoks (ltn). Siis seab lendur oma aparaadi vastuvõtte peale.

Kava valmis, tõuseb n.-ltn. Nõmm õhku. Üle lennates oma patarei asukohast on näha tihedad suitsu, mis on tekkinud vaenlase mürskude lõhkemisist. Lennates vaenlase suunas saab ta teate patareilt: „Patarei on laskevalmis!“ Ta teab, et patarei on suunitud välja kaardi järgi tee peale kõrg. 92,3 taha. Pedja ojust üle lennates näeb n.-ltn. Nõmm seal kohal liikumist, kuid tema eesmärk on kõrg. 92,3, mille kohalt ta varsti üle

lendab ja arvatava vaenlase patarei positsiooni kohal tiirleb. Lennuk, mis seni püsis 2000 meetri kõrgusel, laskub madalamale, kuid absoluutselt ei ole midagi näha, mis võiks tähendada patarei positsiooni. Ka kahurid vaikivad. Nähtavasti on nad nii hästi moondatud ning tulistamise ajutiselt lõpetanud. Siin aitab ainult n.-ltn. Nõmme kavalus. Ta teeb nurga kõrvale ja lendab ära Uuetoa ja Linnu suunas. Jõudnud juba Linnu kohale, märkab ta suitsusähvatusi võsastikust 92,3 juurest. Vara jatkas vaenlane tulistamist, mis teda ka ära andis.

Kohe märgib vaatleja ära kohad, kus tuli paistis, ja lennates tagasi kõrg. 92,3 kohale ja laskudes madalamale leiab ta üles põllutee läbi hõreda võsastiku, mis on väga selgesti näha. Teed jälgides märkab n.-leitn. Nõmm äkitselt tugevaid rattaropaid ja sõtkunud rada, mis paksemas võsastikus lõpevad. „Käes“ — arvab n.-ltn. Nõmm, jäljed näitasid patarei täpse kohta. Seal on ka näha natuke mullatööd, mis ei ole küllalt moondatud. Seal on siis punaste kahurid! Ta annab patareile teada umbkaudse punaste patarei asukoha ja nõuab kaks järjekorda tuld. Kohe on käes ka vastus „Tuli oli“. Hoolega vaatleb n.-ltn. Nõmm maastikku, hoolega otsib ta oma patarei lõhkemisi, hoolega tahab neid meeles pida, et pärast ka teiste kahurite ja kaliibrите lõhkemiste keskel eraldada.

Järsku kasvavad kõrged maa-mullast ja suitsust koostuvad sambad üksteise lähedal taeva poole.

„300 m. paremal, 300 m. eellange!“ — „Üks järjekord!“ ning lennuk seab automaatselt oma aparadi vastuvõtte peale. „Üks järjekord — tuli oli“ — on otsekohe vastus.

Terava nurga all pöörab lennuk ja suundub jällegi märgi peale. Kuid see järjekord on juba üsna vaenlase kahurite lähedal, veel paar parandust, veel paar järjekorda, ning patarei läheb üle turmtulele.

Seal aga ilmuvad Kadrina poolt vaenlase hävitajad. Pole võimalust enam keerelda vaenlase patarei positsiooni kohal. Tuleb taganeda vaenlase suure ülekaalu eest oma vägede kohale.

Oja talu ja Kostramardi kohalt jatkab meie lennuk perspektiivvaatlust ja korrigeerib tuld.

Sealpool aga vaikib esiteks üks kahur ja natukese aja pärast ka kogu patarei.

Male

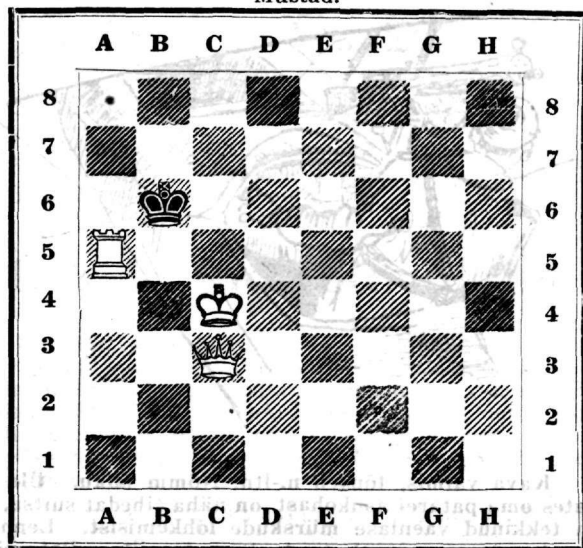
Toimetaja A. Burmeister.

(Kirjade address: Tallinn, Narva mnt. 26, krt 6.)

Ülesanne nr. 105.

Kokku seadnud dr. O. Blumenthal (Berliinis).

Mustad.

Valged.

Valged: Kc4, Lc3, Va5.

Mustad: Kb6.

Valged algavad ja annavad matt kahe sammuga.

Mooses söögu.

Õpetaja läks pühapäeva hommikul kirikusse ja saatis kutsari lihapoodi juudi Moosese käest liha tooma. Ta oli alati sealt Moosese käest liha lasknud tuua, aga polnud millalgi ära maksnud, kõik oli võlgu. Moosese kannatus oli aga ka otsas. Ta ei annud enam kutsarile ilma rahata liha, vaid käskis õpetajale öelda: „Härra söögu s...a niikaua kui vana võlg tasa on.“ Kutsar lonkis kurva meelega minema. Mis nüüd teha — koju ei maksa ilma lihata minna. Läks ometi kirikusse. Oli juba jutluse aeg, õpetaja tegi jutluse sellest pühakirja tükist, kus Mooses jäi kauaks Siinai mäele ja rahvas tegi endale kuldvasika ning tantsis selle ümber. Õpetaja küsis — nagu seda õpetajad sagedasti teevad — nagu küsiks nad koguduselt: „Aga mis Mooses ütles siis!“ (kui ta mäelt alla tuli ja kuldvasikaid nägi). Kutsar läks kirikusse, istus kantsli vastu pinki, kus õpetaja teda nägi. Nüüd just parajasti õpetaja küsis nõnda. Kutsar mõtles, et õpetaja küsib temalt, mis lihakaupmees Mooses ütles, ja vastas kohe rutusti: „Mooses ütles, härra söögu s...a niikaua kui vana võlg tasa on.“

F. Healey ülesande nr. 103 lahendus.

1. Le1—a1, Kd5—e5,

2. c3—c4 annab matt

1. (Le1—a1), ükskõik

2. L või c3—c4 annab matt.

Isis kreem

on see näokreem, mis teeb Teie naha
siledaks ja sametpehmeks

Puhtasordilisi

kaera,

odra,

suvenisu jne.

seemneid

on saadaval eelseisvaks külviajaks.

Eesti Seemnevilja Ühisus.

EESTI KOMMERTS PANK

Peapank Tallinnas, Suur Karja 7.

OSAKONNAD:
HAAPSALUS, NARVAS, PÄRNUS, PETSERIS,
TARTUS, VALGAS, VILJANDIS.

Telegr. aadr.: „KOMPA“.

Sissemakstud põhikapital

Kr. 1.400.000.—

seemneid

Toimetab kõiki
pangaoperatsioone.